Қишлоқ ҳақиқати

1993 йил 13 май
ПАЙШАНБА
№ 55 (5.497).
НАРХИ: ОБУНАЧИГА 3 СЎМ, СОТУВДА 5 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЙИГИРМА САККИЗ МИНГ ТОННА ПИЛЛА ХИРМОНИ УЧУН

КУМУШ ТОЛА ИЖОДКОРЛАРИ

Биз моҳир пиллакор Қундуз опа Пармонovани қизғин иш палласида учратдик. У қарийб 25 йилдирки, ҳар йили баҳорда қурт боқишга биринчилардан бўлиб киришади. Опа оила аъзолари билан пиллачилик звеноси ташкил этган. Бу йил ҳам келини ва фарзандларини ёнига олиб, 3 қути ипак қуртини парваришлашга жазм этган эди. Ҳозир бу хонадонда барча бир тан-бир жон бўлиб, мўл ҳосил олиш иштиёқида меҳнат қилаяпти. 12 нафар фарзандни оқ ювиб, оқ тараб вояга етказган Қаҳрамон она сўкчаклардаги дуркун жониворларни ҳам шундай эъзоз билан яйратиб боқишда звенога бош-қош.

— Қиз чиқарсанг ёки ўғил уйлантирсанг — тўй олди сарпо йиғасан. Ҳамманинг тўй қилсам деган орзу-ҳаваси бор. Демак, шойи-атласларсиз тўй ўтказиш одатимизга хос эмас. Айниқса биз, ўзбекларнинг тўйини ўзингиз биласиз, айланай! Иш қилиб, камалак нусха атласларимиз кўп бўлсин! Биз шу эзгу ният билан қурт боқаяпмиз.

Қундуз опа биз билан суҳбатда ўзбекона қадриятларимиз ва урф-одатларимиз ҳақида гапириб, қурт боқишнинг савоби ва хайрли иш эканлигини алоҳида таъкидлади.

Қашқадарёнинг Ғузор туманида Қундуз опага ўхшаш ўз соҳасининг фидойилари жуда кўп. Ана шундай серғайрат, жонкуяр ва эзгулик йўлида ҳормай-толмай меҳнат қилаётган опахонларимизнинг улуғ ишларга сафарбарлиги туфайли ғузорликлар ҳар йили пилладан мўл ҳосил етиштириб келишмоқда. Айни чоғда туманда 934 та пиллачилик звеноси мавжуд. Хонадонларда 1340 қути ипак қурти меҳр билан парвариш топмоқда.

— Жорий йилда 65 тонна аъло навли ҳосил етиштириш ниятимиз бор, — дейди туман бош пилла қуритиш идораси агрономи Нурулло Маҳмудов. — Ана шу эзгу ният йўлида Карл Маркс номли, Охунбобоев номли, Ленин номли ва «Янгикент» жамоа-ширкат хўжаликлари пиллакорлари уюшқоқлик кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар. Озуқадан кўнглимиз тўқ. Тутзорларимизни ҳар йили яхши парваришлаб, майдонларини кенгайтириб бораяпмиз.

Ипак қурти парваришида, айниқса, Карл Маркс номли жамоа-ширкат хўжалиги оилавий звено аъзолари пешқадамлик қилишмоқда. Юқорида номини қайта-қайта тилга олганимиз — Қундуз опа шулардан бири. У ҳар қути қурт уруғидан камида 100 килограммдан ҳосил топширишга аҳд қилган.

Ш. СУЛТОНОВ.

— 5 келин, 2 қизим бор —не ғамим бор, — дейди Қундуз опа Пармонова. — Улар менинг қанотларим. Шулар бор — мавсумни қувончли якунлаймиз. Ҳосил қанча мўл бўлса, шунча яхши: атлас янада кўпаяди...

Муаллиф олган сурат.

* * *

«Баҳор» жамоа хўжалиги пиллакорлари Гулистон районида биринчилардан бўлиб 50 қути пилла қуртларини парвариш қилишни бошлаб юборган эдилар. Ҳозирги кунда 2—3 ёшли пилла қуртини меҳр билан парвариш қилаётган Субенисо Йўлдошева ҳар қути қурт уруғидан 80 килограммдан кумуш тола олишга азму қарор қилган.

СУРАТДА: моҳир пиллакор С. Йўлдошева қуртларга барг солаётган пайти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ОФАТ ВА ЖАСОРАТ

ДАРЁ ЎЗАНИНИ ЎЗГАРТИРДИ

Ҳатто жанубда апрель ойи бу йилгидек иссиқ бўлмаганди. Деярли ёмғир ёғмади, яйловлардаги ўт-ўланлар қовжиради. Лалми ерлардаги ғалла чанқаб, сарғая бошлаган эди. Деҳқонлар чигит ва бошқа экинларни экиш учун об-ҳаво қулай келганидан қувониб, дала ишларини қизитиб юборишди.

Сурхондарёда 129 минг гектар майдонга жуда қисқа муддатда чигит экиб бўлинди. Барча экинзорларда текис ниҳол олиниб, айрим хўжаликларда ягана тугалланди. Табиат экан-да, биринчи сувга тараддуд кўрилаётганда об-ҳаво бирдан ўзгарди. Ғалаба байрами арафасида осмонни булут қоплаб, тонгга яқин шиддат билан ёмғир ёға бошлади. Кетидан кучли довул кўтарилиб мевали дарахтлардаги, токлардаги мурғак ҳосилни, экинларни ер билан яксон қилди. Саноқли соатда ёққан кучли ёмғирдан айниқса Сариосиё туманидаги «Дашнобод» давлат хўжалиги кўп талофот кўрди. Дашнободликларнинг айтишларича 8 май кеч соат тўққизда осмонни булут қоплаб, бирзумда ҳовлилар ёмғир сувига тўлган. Гулистон, Янгиқишлоқ, Янгиҳаёт, Қизил байроқ, Девона қишлоқлари кўп зарар кўрди. Хўжалик экинзорлари, ўнлаб бинолар, жумладан чорвага ҳам катта зарар етди.

Обизаранг дарёси жала ва дўлдан ҳаддан ташқари тошиб оқди. Сув эски қирғоқдан четлаб катта кўприкдан тошиб, эски, ҳозирда экинзорга айлантирилган ўзан бўйлаб оқа бошлади. Оқимнинг ўзгариши натижасида айниқса деҳқончиликка катта зарар етказилган. Ўша куниёқ офат юз берган жойга вилоят ҳокими муовини Қосимжон Холдоров бошчилигида бир гуруҳ мутахассислар етиб келишди. Шошилинч чоралар кўрилди. «Тўпалангидрострой» қурилиш тресте ихтиёридаги қудратли техника ёрдамида тўсилиб қолган кўприк ёнидан янги сув йўли очилиб, дарё эски ўзанига қайтарилди. Ҳозир бу ерда электр тармоқларини тартибга келтириш, офатдан зарар кўрган оилаларга ёрдам бериш ишлари олиб борилмоқда.

Ўша куни Шарғунсойдаги икки ярим минг киши истиқомат қилаётган Чинор қишлоғи аҳолиси ҳам таҳликада қолди. Ҳатто бултур ёғингарчилик сероб бўлган паллада ҳам дарё бунчалик ваҳима билан оқмаган эди. Қишлоқдаги уйлар кучли шикастланди. Ўн километр узунликдаги электр тармоғи, 5 та кўприк, 15 километрлик асфальт йўл бузилди. Кучли ёғингарчилик оқибатида Сариосиё билан Шарғун кўмир кони ўртасидаги темир йўл кўприги ишдан чиқди. Обизаранг дарёси оқиб ўтадиган Узун тумани марказий бозорини сув босиб, яқин атрофдаги биноларга шикаст етди.

— 8 май куни ёққан ёмғир ва эсган кучли шамол вилоятнинг барча туманларига ўз таъсирини кўрсатди, — дейди вилоят деҳқончилик-саноат уюшмалари иттифоқи раисининг биринчи ўринбосари Собир Саъдуллаев. — Шерободдаги «Кўҳитанг» давлат хўжалигининг мевали боғларидан 35 фоизи шикастланди. Зарабоғ, Қорабоғ, Майдон қишлоқларида айрим уйларни сув босди. Томларнинг шиферлари яксон бўлди. Экинзорлар кучли зарарланди. Ҳозир махсус гуруҳ табиий офат оқибатларини ўрганиш, кўрилган моддий зарарларни ҳисоб-китоб қилиш устида ишламоқда. Барча хўжаликларда мавжуд техника воситалари, ишчи кучи қисқа фурсатда қатқалоқни юмшатишга сафарбар этилган. Аҳолига эса кундалик эҳтиёж моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари, газ етказиб берилмоқда. Сариосиёда эса Обизаранг дарёсида селга қарши ишлар уюшқоқлик билан олиб борилаяпти.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

БАРЧА МАДАДКОР

Баҳор ҳавоси ўзгарувчан бўлади. Шу йилнинг 5 май куни ҳам эрталаб осмон беғубор, қуёш чарақлаб нур сочиб турди. Тўрақўрғон райони далаларида 260 та чопиқ трактори ғўзаларга ишлов беришга чиқди. Тушликка қадар моҳир механизаторлар 5—6 гектар майдонни культивациядан чиқардилар. Шундан кейин аста-секин кўк юзини қора булутлар қоплай бошлади. Кўп ўтмасдан ёмғир томчилаб, бора-бора кучайиб, жалага айланди. «Намуна» жамоа хўжалигининг аксарият пайкалларини сел олиш хавфи туғилди. Шундай бўлди ҳам. Сув катта-кичик ариқ ва анҳорлардан тошиб, дамбаларни бузди. Кучли тошқин экинзорларни, турар-жой биноларини қаърига тортди.

Биз борган куни ёмғир тинмаганди, селдан кейин лойга қоришиб ётган экинлар кишини ачинтирарди. Район ҳокими Омонулла Исматуллаев рўй берган воқеани ички бир ўкиниш, қалбда бир оғриқ билан гапирарди:

— Деҳқончиликда ҳар йили ҳам табиий офатлар бўлиб туради. Элимиз бундай қийинчиликларни енгишга ўрганган. Майнинг бошиданоқ ҳаво тез-тез ўзгариб турди. Гоҳ булут бўлса, гоҳ қуёш чарақлади. Онда-сонда ёмғир тушди. 4 майдан бошлаб ёғингарчилик кучайди. Аммо 5 май куни бўлган кучли жала, сел келиши ҳаммасидан ошиб тушди. 8 минг гектар чигит қадалган майдонни қатқалоқ босди. 500 гектар ердаги ғўза ниҳоллари лойқа остида қолди. Бу пайкалларга бузиб уруғ қадаймиз. Бир неча гектар ердаги ғаллазорлар ҳам зарарланди. Хонадонларга зиён етди. Уйларни янгидан қуриш ва таъмирлаш лозим. Бир қанча жамоа бинолари, йўл, электр линиялари ҳам шикастланди.

Районда табиий офат оқибатларини ўрганиш ва бартараф этиш бўйича штаб тузилиб, унинг таркибига мутасадди раҳбарлар, алоқадор ташкилотларнинг ходимлари киритилди. Жабр кўрганларга кўмаклашиш мақсадида район деҳқончилик-саноат банкида 000704603 рақамли ҳисоб очилди. Унга дастлаб ҳокимлик касаба уюшма қўмитаси ташаббуси билан бир кунлик иш ҳақи — 21 минг сўм ўтказилди. Бу хайрли ишга бошқа каттаю кичик корхона ва ташкилотлар ҳам қўшилмоқдалар. «Ширинлик» комбинати 400 минг сўм, район халқ таълими бўлими 100 минг сўм, Халқ-демократик партияси вилоят кенгаши 50 минг сўм, вилоят касаба уюшмалари кенгаши 400 минг сўм маблағ кўчирдилар.

«Намуна» жамоа хўжалиги далаларини айландик. Сел ювиб кетган ва лойқа остида қолган экинзорларга ич-ичдан ачинасиз.

— Бундай қийинчиликларни энди кўраётганимиз йўқ, — дейди тажрибали пахтакор Замонбой Иловиддинов. — Чорак асрдан бери далаларга сирдошман. Бирон йил йўқки, осонликча пахта етиштирилган бўлсин. Ўтган йилни олайлик. Кўклам нақадар инжиқ келди. Шунга қарамай бригадамиз гектаридан 40 центнердан хирмон кўтарди. Бу йилги ниятимиз ҳам шундай. Ҳозирча табиат инжиқлик қилаяпти. 100 гектарга яқин ерга чигитни вақтида экиб, кўкартириб, ҳатто биринчи ишловни тугатаётган эдик. 48 гектар бедазор дастлабки ўримга келганди. Рўй берган офат уларни зарарлади. Деярли 50 гектар ерга қайтадан чигит қадаяпмиз. Уруғлик олиб келинди. Механизаторлар Шерали Холиқов билан Муҳаммаджон Мингбоев яна сеялкаларни тақишди. Қолган пайкалларни қатқалоқдан юмшатиш чораларини кўраяпмиз.

Юсуфжон Акбаров бошлиқ бригадада ҳам аҳволни ўнглаш бўйича шошилинч ишлар қилинаяпти. 59 гектар майдоннинг 40 гектарини сел олибди. Бу далаларга қайта уруғ ташланади. Умуман, хўжаликда 970 гектар пахта майдонининг 300 гектарига бузиб экилади.

Райондаги «Наврўз», Бобур номли, «Туркистон», «Тўрақўрғон», Ибрат номли, Иномжон Набиев номли, «Ўзбекистон», «Олтин водий», «Шарқ юлдузи» жамоа хўжаликларида ҳам табиий офат етказган зарарлар аниқланиб, унинг оқибатларини бартараф этиш чоралари кўрилмоқда. Бу ишда ҳар бир маҳалла, бригада, хўжалик, корхона ва ташкилот ўз ҳиссасини қўшаяпти. Районга Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков бошлиқ ҳукумат комиссияси аъзолари ташриф буюриб, жабр кўрганларнинг кўнгилларини кўтардилар.

— Мен Холматов номли қишлоқ кенгашига қарашли Найманча маҳалла қўмитасининг раисиман, — дейди Фазлиддин Шамсиддинов. —Жала ва тошқиндан хонадонлар зарар кўрди. Қўл қовуштириб турганимиз йўқ. Каттаю кичик биргалашиб, табиий офат оқибатларини тугатаяпмиз. Раҳбарлар ҳолимиздан хабардор. Ҳукумат комиссияси раиси И. Ҳ. Жўрабеков, вилоят ҳокими Б. Рапиғалиев, район ҳокими О. Исматуллаев маҳалламиздаги 81 ёшли Қумриҳон ая Нажмиддинова хонадонида бўлишди. Бу уй яроқсиз ҳолга келиб қолган, ҳозирда янги иморатни қуриш бошланди.

* * *

— Бу йил районимиз бўйича 14 минг 967 гектар майдонда деҳқончилик қилинмоқда, — дейди Уйчи райони ҳокими Асқаржон Ҳожимирзаев. — Шундан 8476 гектарда пахта, 2455 гектарда дон, 3763 гектарда ем-хашак етиштирилмоқда. 1139 гектар боғ, 1019 гектар токзор парвариш қилинаяпти. Барча соҳалардан баракали ҳосил олиш мақсад қилинган. Айниқса, пахтакорларимиз кўкламни қизғин меҳнат билан ўтказишаётир. Улар экишни қулай муддатларда тугаллашганди. Лекин 4—5 май кунлари бўлган кучли ёғингарчилик, сел талай экинзорларимизга зиён етказди. Шошилинч равишда чора-тадбирлар кўрилди. Республика ва вилоят раҳбарлари районимизга келиб, аҳвол билан яқиндан танишдилар. Айни пайтда табиий офат оқибатларини бартараф этиш ишлари давом этаяпти.

Уйчи райони ҳудудидан Норин, Қорадарё, Катта Наманган ва Шимолий Фарғона каналлари, кўпгина сой ва анҳорлар ўтади. Оби-ҳаво маълумотлари асосида жала ёғиши ва сел келиши олдидан ўзанлардаги сув мумкин қадар озайтирилиб, ташлаб юборилди. Раҳбарлар яқинлашаётган хавфдан огоҳлантирилдилар. Шунга қарамасдан табиий офат экинзорларнинг бир қисмини, турар-жойларни, жамоа биноларини шикастлади.

«Бирлашган» жамоа хўжалиги аъзолари 680 гектар ерда ғўза ўстиришга аҳд қилишган. Гектаридан 35 центнердан ҳосил олиш уларнинг нияти. Шу мақсадда эрта баҳордан астойдил кураш бораётганди. 5 май куни бўлган жала ва сел келиши оқибатида 150 гектар ердаги ниҳоллар лойқа остида қолди. 15 гектар майдондаги маккажўхори, 4 гектардаги пиёз, 10 гектар буғдойзор, 27 гектар бедазор жала ва селдан нобуд бўлди.

— Бизда ҳам кучли талафот кўрилди, — дейди «Соҳибкор» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Валижон Ўринов. — Лекин ҳеч ким тушкунликка тушгани йўқ. Бутун куч ва имкониятни ишга сафарбар этиб, экинзорларни тиклашга, аҳволни ўнглашга ҳаракат қилаяпмиз. Одилжон Отахонов, Юсуфжон Раҳмонов, Абдухалил Мирзаев, Раҳим Асраев каби механизаторлар қайтадан сеялка тақиб, чигит экишга киришдилар.

* * *

Наманганликларга ҳам маънавий, ҳам моддий кўмак бериш мақсадида вилоятга келган Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков бошлиқ ҳукумат комиссияси аъзолари жойларда бўлишиб, табиий офатдан зарар кўрган кишилар, меҳнат жамоалари билан учрашдилар. Вазиятни тузатиш, қийинчиликларни енгиш юзасидан қимматли маслаҳатлар ва амалий ёрдамлар беришди. Вилоят ҳокимлигида бўлиб ўтган йиғилишда рўй берган аҳвол ва табиий офат оқибатларини тугатиш масалалари муҳокама қилинди. Унда республика Қишлоқ хўжалиги вазири Н. Қаюмов, «Ўзавтодор» раиси Р. Юнусов, «Ўздавсуғурта» раиси С. Бузрукхўжаев ва бошқалар сўзга чиқдилар. И. Ҳ. Жўрабеков ўз нутқида вилоят аҳли тушкунликка тушмасдан, матонатли меҳнат қилаётганлигини, бундан буён олдинда турган вазифаларни таъкидлади. Вилоят ҳокими Б. Рапиғалиев бошга ташвиш тушганда наманганликларга мададкор бўлганликлари учун республика раҳбариятига миннатдорчилик билдирди.

Абдунаби ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

РЕСПУБЛИКА ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

12 май куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси бўлди. Унда вазирликлар ва идораларнинг, корпорациялар, уюшмалар ва концернларнинг, ҳудудий бошқарув идораларининг раҳбарлари, вилоятларнинг ҳокимлари ва Тошкент шаҳри ҳокими иштирок этди. Мажлисни республика бош вазири А. Муталов бошқарди.

1993 йилнинг биринчи чорагида халқ хўжалигини ривожлантириш якунлари ва Ўзбекистонда иқтисодий ислоҳотлар қандай бораётгани ҳақида Бош вазир ўринбосари Б. Ҳамидов маъруза қилди.

Мажлис қатнашчилари иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, бозор иқтисодиётини босқичма-босқич жорий этиш юзасидан олиб борилаётган ишларни, иқтисодиётни барқарорлаштириш чора-тадбирларини муҳокама қилди. Озиқ-овқат таъминоти, аҳолига маҳсулот ва молларнинг муҳим турларини етказиб беришда узилишга йўл қўймаслик масалалари республика раҳбарияти ўтказаётган ижтимоий сиёсатда асосий ўринни эгаллаб тургани таъкидланди. Халқ хўжалигидаги аҳволни меъёрий изга солишнинг аниқ вазифалари белгиланди.

Вазирлар Маҳкамаси мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримов нутқ сўзлади.

Мажлисда Олий Кенгаш раиси Ш. Йўлдошев иштирок этди.

(ЎзА).

ФРАНЦУЗ ИШБИЛАРМОНЛАРИ ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 11 май куни таниқли тадбиркор, машҳур «Адидас» компаниясининг асосчиларидан бири, ўзбек-француз амалий алоқаларини мувофиқлаштирувчи Эндрю Гельфи бошчилигидаги француз ишбилармонлари делегациясини қабул қилди.

Ислом Каримов жаноб Гельфи Ўзбекистон ва Франция ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик алоқаларини кенгайтиришга катта ҳисса қўшаётганини таъкидлади ва айни пайтда ўзининг яқинда Германияга қилган сафари ҳақида тўхталиб, олмон ишбилармонлари Ўзбекистон бозорига катта қизиқиш билан қараётганини қайд этди.

— Аммо Франциядек буюк мамлакат билан амалий алоқаларимиз ҳозирча кутилган даражада бўлмаяпти, — деди Президент, — Ўзбекистон ҳукумати ва халқи кўҳна тарихга ва жаҳонда ўзига хос мавқега эга бўлган француз халқи билан дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини янада ривожлантиришни истайди.

И. Каримов Ўзбекистоннинг иқтисодий имкониятлари ва француз ишбилармонлари билан ҳамкорлик қилишимиз мумкин бўлган соҳалар — сайёҳлик, қурилиш, пахтани қайта ишлаш ва тўқимачилик саноати, банк хизматининг истиқболли жиҳатлари хусусида сўзлаб берди.

— Мен кейинги пайтда қанчалик француз бўлсам, шунчалик ўзбек ҳам бўлиб қолдим, — деди Эндрю Гельфи. — Бир неча йилдан буён Ўзбекистоннинг иқтисодий имкониятларини ўрганиб келаман. Шу боис бу гал ўзим билан пахта, қурилиш, шакар саноати ва молия мутахассисларини бирга олиб келдим. Яқин кунларда француз ишбилармонларининг яна бир гуруҳи Ўзбекистонга келади. Бу ерда меҳмонхоналар, фармацевтика, шакар заводлари қуриш ниятидамиз. Мақсадимиз — икки халқ ўртасидаги ўзаро манфаатли ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш.

Қабулда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Тошкент шаҳри ҳокими А. Фозилбеков, Франциянинг Ўзбекистондаги элчиси Жан-Поль Везиан ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

(ЎзА).

ЭЛЧИХОНА ХОДИМЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

11 май куни жаҳон иқтисоди ва дипломатия университетида Россия Федерациясининг Ўзбекистондаги элчихонаси ходимлари билан учрашув бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасидаги давлатлараро муносабатларнинг асослари, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартнома имзоланганининг бир йиллиги олдидан уюштирилган бу учрашувда Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси, университет ректори С.Саидқосимов мамлакатларимизнинг ўзаро алоқалари барқарор ривожланиб бораётганини таъкидлаб, бунда Россия Федерациясининг мамлакатимиздаги элчихонаси ходимлари ҳам муносиб ҳисса қўшаётганини қайд этди.

Россия Федерациясининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Филип Сидорский давлатлараро муносабатларнинг асоси бўлган бу муҳим шартноманинг аҳамияти, ҳужжат имзолангандан сўнг амалга оширилган ишлар, шунингдек, ҳамкорликнинг истиқболлари ҳақида сўзлаб берди. Университет талабалари берган саволларга батафсил жавоблар қайтарди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ш. И. КАРИМОВ ва О. Ғ. АҲМЕДОВАНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасида соғлиқни сақлаш, фан ва маданиятни ривожлантириш борасидаги кўп йиллик ҳалол меҳнати ҳамда жамоат турмушида фаол иштирок этгани учун қуйидагиларга Ўзбекистон Республикасининг фахрий унвонлари берилсин:

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ФАН АРБОБИ»

Каримов Шавкат Иброҳимович — Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазири, тиббиёт фанлари доктори, профессор.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН МАДАНИЯТ ХОДИМИ»

Аҳмедова Олмос Ғафуровна — Ғафур Ғулом уй-музейининг директори.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 11 май.

Ҳамид ҒУЛОМ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси.

ИСТИҚЛОЛГА ХИЗМАТ — ФАРЗ ВА ҚАРЗ

Муҳтарам Президентимиз И. А. Каримовнинг ижодкор зиёлилар, ёзувчилар билан учрашуви, дил-дилдан самимий суҳбати маънавий-маданий ҳаётимизда улкан воқеа бўлди.

Юртбошимизнинг давра суҳбатидаги батафсил кириш сўзи аслида узоқ вақт давомида чуқур ўйлаб, пишитиб юрган ўй-фикрлари, ечими топилиши зарур бўлган муаммолар, мураккаб ижодий жараён ривожидан келиб чиққан хулосалар эканига суҳбат иштирокчилари — ҳаммамиз якдил қаноат ҳосил қилдик.

Биз халқимиз, юртимиз тарихида бир даврдан иккинчи даврга, бир жамиятдан иккинчи жамиятга, яъни бир иқтисодий ва ижтимоий ҳолатдан аввалгисига асло ўхшамайдиган бошқа ижтимоий ва иқтисодий ҳолатга ўтяпмиз. Марказ якка ҳоким бўлган тоталитар тузум тугатилиб, халқнинг ҳоҳиш-иродасига асосланган мустақил давлат, тамомила янги жамият барпо этиляпти. Демак, сўз шу ҳақда боради.

Биз И. А. Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» китобларини ўқиб, ўрганганмиз, «Янги уйни қурмай туриб, эскисини бузма» номли учинчи рисоласининг босмадан чиқиш арафасида учрашиб турибмиз. Президентимизнинг ғоялари, режалари, орзу-армонлари бизга маълум. Айни вақтда биз И. А. Каримовни яхши таниб олганмиз, унинг инсон сифатида билимдон ва зукколиги, дили, нияти, мақсади поклиги, иродасининг мустаҳкамлиги, ишдаги қатъияти бизга ибрат.

Учрашув арафасида Ёзувчилар уюшмасида катта воқеа содир бўлди: Президентимизнинг китоблари муҳокама қилингандан ёшу қари ҳамма ижодкорлар юртбошимизнинг назарий ғояларини ҳам, амалий ишлари ва режаларини ҳам якдиллик билан қизғин маъқулладилар. Бинобарин, ҳар бир ёзувчининг сўзида мустақил давлатимиз учун, муҳтарам раҳбаримиз учун фахр-ғурур туйғуси барқ уриб турди.

Хуллас, биз, қалам аҳлининг вакиллари юртбошимиз билан учрашувга анча тайёрланиб, фикрларимизни пишитиб, режаларимизни ўйлаб, қисқаси — огоҳ бир ҳолатда келдик.

Юртбошимиз сўзида мустақил давлатимизнинг ҳозирги аҳволини, халқаро миқёсда ва мамлакат ичида қилинаётган ишларни аниқ мисоллар келтириб, батафсил тасвирлаб берар экан, **«Мен орқада қолган кўприкларни ёқиб ташлаганман»**, деган иборани чуқур руҳий тетиклик, комил ишонч билан такрорлади.

Биз, ёзувчилар бу рамзий ибораларнинг маъносини яхши тушунамиз. Яъни, раҳбаримиз: марказга итоат қилиш йўлига, яккаҳокимлик тузумига ортиқ қайтиш йўқ, демокчи.

Ўзбек халқи истиқлолнинг кенг ва нурли йўлига тушиб олди. Бу йўлда уни ҳеч қандай куч, ҳеч қандай тазйиқ орқага қайтара олмайди.

Мустақиллигимизни мустаҳкамлашимиз керак. Президентимиз рисолаларида, мақолаларида, нутқларида, суҳбатларида такрор-такрор айтаётган бу ҳикматли ибора пурмаъно. Бу шунчаки, бир шиор эмас. Бу — тинимсиз меҳнатни, муттасил курашни, чин садоқат ва интилишларни ўз ичига қамраб олган изчил дастур.

Мустақилликни мустаҳкамлаш йўлидаги ғоят масъулиятли умумхалқ иши ва курашига давлатимизнинг ҳар бир фуқароси садоқат, жонбозлик билан ўз ҳиссасини қўшмоғи шарт.

Бу ғоя ва улуғ бурч ҳар биримизнинг юрагимизни жўнбушга келтирмоғи, онгимизни ёритмоғи шарт.

Орқага қайтиш йўқ. Эл, жамият, оила, инсон фақат олға интилади, нурли мақсад сари олға боради.

Нурли мақсад — бу халқ учун, Ватан учун буюк истиқбол.

Юртбошимиз ёзувчиларнинг асарларини доим ўқиб бораётганини, қайта қуриш жараёнига, дадил ислоҳотларга ва бу ислоҳотларнинг жонбозлигига бағишланган илк шеърларимиз, мақолаларимиз, бадиий насримиз асарларини ўқиб бораётганини, ёзувчилар ишидан мамнунлигини айтганда биз бу фикрни қалам аҳлига ишонч ифодаси деб қабул қилдик ва мустақил давлатнинг мустақил адабиёти ўз зиммасидаги вазифани бажаришга эндигина киришаётганини, олдимизда турган ишлар буюклигини, тинимсиз улкан меҳнат қилишимиз зарурлигини айтдик.

Юртбошимизнинг ўз халқи тарихига эътибори, уни бир муаррих олимдай яхши билиши, буюк алломалар, шоирлар, меъморлар, саркардалар ва ҳоказо улуғларнинг ишлари, ижодлари билан фахрланиши давра қатнашчиларини мафтун этди.

И. А. Каримов суҳбат давомида «Ўтган кунлар» каби романлар яратилиши орзусини билдирди.

Биз бу орзуни раҳбарнинг қалам аҳлига буюртмаси деб қабул қилдик.

Дарҳақиқат, **Ўзбекистон Республикаси** деб аталувчи, дунёдаги 130 мамлакат томонидан мустақиллиги тан олинган, табаррук байроғи Америка қитъасида, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти юксак биносининг пештоқида ҳилпираб турган давлат зиёлилари, олимлари, ёзувчилари олдида ижод соҳасида турган вазифалар буюкдир.

Биз суҳбат давомида юртбошимизнинг ёш ижодкорларга ишончи ва муҳаббатининг гувоҳи бўлдик. Оқсоқол адиблардан бир неча киши ҳозирги мураккаб ислоҳот даврида ёзувчиларнинг, айниқса ёш ижодкорларнинг моддий аҳволи ночорлигини, нашр ишлари қийинлашиб бораётганини айтганларида И. А. Каримов **Ёш ижодкорлар жамғармасини** тузиш кераклиги, бунинг учун дастлабки маблағни тўплашга ёрдам беражагини ва мазкур жамғармага шахсан ўзи доимий равишда ҳомийлик қилиб туришга тайёр эканлигини айтди. Кеча матбуотда эълон қилинган Фармон билан «Истеъдод» жамғармаси тузилди. Юртбошимизнинг сўзи билан иши бирлигига яна бир марта гувоҳ бўлдик.

Суҳбат бўлиб ўтган кошонадан ҳаммамиз руҳланиб, илҳомланиб чиқдик. Кенг боғ, дарахтлар ям-яшил, анҳорда сув тўла, ҳаво мусаффо.

Далаларда иш қизғин палла бу. Пахтазорларда яшил маржонлар тизилган қаторлар оралаб, ғўзаларга ишлов берилляпти. Боғларда мевалар ғўра бўлган пайт. Яйловларда қўй-қўзилар яйраб ўтлаб юрибди.

Биз ёзувчилар ҳам қиш ичи қалам тебратган дим ҳужраларимизни тарк этамиз.

Яратувчи инсонлар, ёзажак асарларимизнинг қаҳрамонлари — азиз инсонлар ҳузурига йўл оладиган пайт келди.

Юртбошимиз даъвати бизни янги руҳ, янги илҳом билан улкан ижодга чорлайди.

ЧИРЧИҚНИНГ ЯНГИ МАҲСУЛОТИ

Чирчиқ трансформатор заводида қуруқ трансформаторларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Оддий мойли трансформаторларни ўрнатиш мумкин бўлмаган баланд ҳароратли жойларда кичик станциялар қуришда янги маҳсулот қўл келади.

Чирчиқликлар илгари қуруқ трансформаторларни Бокудан олишар ва улардан заводда тайёрланадиган кичик станциялар учун бутловчи маҳсулот сифатида фойдаланар эдилар.

Янги маҳсулот ишлаб чиқаришни ўзлаштириш корхонага анъанавий хўжалик алоқалари узилиб қолган шароитда турдош корхоналарга қарам бўлиб қолмаслик ва айни пайтда бу мураккаб ускунани бошқа давлатларга сотиб, фойда олиш имконини беради.

Бу йилги мавсумда 4424 бош улоқча олишга эришган Хатирчи районидаги «Олтинсой» давлат хўжалиги чорводорлари ангор эчкилари сонини 14 минг бошга етказдилар. Ҳозирги кунларда Олий навли жун берадиган бу жониворларни боқишлари учун ҳамма имкониятлар бор.

СУРАТДА: чорвачилик фермасининг мудири Баҳодир Қанотов (ўнгда) ва чўпон Шаҳобиддин Пардаевлар.

Т. НОРҚУЛОВ (ЎзА) олган сурат.

ЧОРВА БАРАКАСИ

Чўпон таёғини қўлимга олганимга ўттиз йил тўлди. Ўттиз йилдирки, яйлов кезаман. Чорвадорларнинг обрўли йиғинида қатнашишга мени лойиқ кўришганидан раҳбар ва ҳамкасбларимдан хурсандман. Анжумандан кўп ибрат олдим. Барча нотиқларнинг сўзларини диққат билан эшитдим.

Қўйчиликнинг бугуни ва эртаси ҳақида гап кетганда хўжалигимизни тасаввур этдим. Чунки бизда яйлов йўқ ҳисоби. Қўйларни Қирғизистон қирларига ҳайдаб боқамиз. Бора-боргунча суғориладиган ерлардан ўтилади. Шу боис 150 километр масофага жониворлар транспортда ташилади. Ёқилғининг қимматлашиб кетганидан гўшт таннархи ошиб кетаяпти.

Отаримда 220 бош совлиқ бор. Қўзилатишни вилоятда биринчилар қатори якунладик. Ҳар 100 бош совлиқдан 105 тадан соғлом қўзи олинди. Меҳнат зафаримизда чўпонлардан Неъмат Мусурмонқулов, Бакир Омонов хизмати катта. Бултур ҳамжиҳат ҳаракат қилиб йиллик топшириқларни зиёдаси билан адо этган эдик. Бу йил ундан юқори кўрсаткичларга эришиш умидидамиз. Аллоҳнинг ўзи мадад берсин, биз қўлимиздан келган ҳаммасини қиламиз.

Яқинда чамалаб кўрдик. Ҳар бир қўйдан 2 килограммдан жун қирқиб олиш мумкин. Гўштга топшириладиган жониворнинг тирик вазни 40-45 килограммга етади.

Президентимиз биз, чўпонларга қатор имтиёзлар яратиб бераяптилар. Улар амалда ижобий самарасини кўрсатаётир. Кенгашда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабековнинг айтганлари жуда ўринлидир: **«Бу йил чорвадорлар учун об-ҳаво ниҳоятда қулай келмоқда. Яйловларда, қир-адирларда ўтлар яхши ривожланиб, хашак мўл бўлиши кутилмоқда. Ҳар бир чорвадор қарамоғидаги молларни кўк майса билан иложи борича тўйдириш йўлларини ўйлаши керак. Шу билан бир вақтда табиат инъомини нобуд қилмай, келгуси қишловга етарли миқдорда хашак жамғариш учун зарур чора-тадбирлар кўрилиши лозим».**

Бу гаплар бежиз айтилмади. Табиат инъомидан унумли фойдалансак, чорвамиз баракаси ошади.

Мамарозиқ АШУРОВ,
Булоқбоши районидаги Жўраполвон номли ширкат уюшмаси бош чўпони.

МУКОФОТГА — ТРАКТОР

Эшмўмин Ҳамроевни Самарқанд вилояти, Пахтачи туманидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалигида барча «Тракторчилар пири» деб атайди. Бу номга Эшмўмин ака ҳалол меҳнати, тадбиркорлигию ишчанлиги билан эришди. Фидокор инсоннинг умр дафтарини варақласангиз бунга гувоҳ бўласиз.

...Урушдан сўнг издан чиққан халқ хўжалиги астасекин тикланиб, Самарқанднинг олис қишлоқларига ҳам трактор ва автомашиналар бирин-кетин кириб бораётган пайтлар. Бу мўъжизакор «темир от»ларнинг ҳар қандай оғир юмушларни ҳам тезу соз бажариши, деҳқонларнинг оғирини енгил этишини кўрган Эшмўминнинг ҳам унга ҳаваси тушиб, қалбида «Тракторчи бўлиб, елкаси кетмондан зада бўлган ҳамқишлоқларим мушкулини осон қиламан» деган эзгу ният уни Каттақўрғон шаҳридаги механизаторлар тайёрлаш курсига бошлади.

Ана-мана дегунча у қишлоғига «тракторчи» деган гувоҳнома билан кириб келди. Нияти йўлдош бўлиб деҳқонларнинг қабатига кирди. Улар 50—60 киши бўлиб 2—3 кунда бажарадиган ишни бир кунда саранжомлади. Меҳнатсеварлиги билан элнинг меҳрини қозонди.

1960 йилда эса янги ерларни ўзлаштириб, экин майдонларини кенгайтиришдек хайрли ташаббусга қўшилиб, хўжаликнинг Қизбиби тоғи ёнбағирлардаги даштликларни ўзлаштиришда фидокорлик намуналарини кўрсатди. Қақраб ётган замин пахтазор, боғ-чорбоғ, бир сўз билан айтганда гулистонга айланди. Бунда шербилак механизаторнинг ҳиссаси беқиёс бўлди.

Эшмўмин аканинг хизматлари муносиб тақдирланиб келмоқда. Унга «Иж» маркали мотоцикл берилди. Яна 1961 йилдан буён ўзига бириктилган «Беларусь» тракторини асраб-авайлаб ишлатгани учун бу техника воситасини чиқарган Белорусь трактор заводи маъмурияти моҳир механизаторни гилам билан мукофотлаганди.

Яқинда эса хўжалик жамоаси бу фидокор инсоннинг 60 ёшга тўлганлиги ва меҳнат фаолиятининг 40 йиллигини тантанали нишонлади. Ушбу маросимда сўзга чиққан раҳбару мутахассислар, кексаю ёш, унинг қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил олишдаги самарали меҳнати, чин инсоний фазилатлари, устозлик салоҳиятини фахр билан тилга олдилар. Шунингдек, Эшмўмин ака катта оила бошлиғи, 7 нафар ўғил-қизнинг отаси сифатидаги олижаноб фазилатлари барчага ўрнак эканлиги қайта-қайта таъкидланди.

Ушбу тантана хўжалик бошқарувининг қарори билан бу толмас қалб эгасига ўзи 30 йилдан кўпроқ вақт узлуксиз бошқарган «Беларусь» тракторини бепул мукофот сифатида бериш билан якунланди.

— Мен, — дейди Эшмўмин ака Ҳамроев ўз қувончини яшира олмай, — бунинг учун бутун хўжалигимиз меҳнат аҳлига, раҳбарларга чин юракдан миннатдорчилик билдираман. Мен учун қадрдон бўлиб қолган тракторимни бундан кейин ҳам унумли ишлатиб, ҳамқишлоқларимнинг томорқаларини ҳайдаб, экин экиш, қолаверса, ўзим ҳам бола-чақам билан деҳқон хўжалигини ташкил этиб, халқ дастурхонини кўплаб гўшт, сут, сабзавот ва бошқа ноз-неъматлар билан сероб этишдек савобли ишда қўлимдан келгунча меҳнатимни аямайман.

Биз ҳам бу саҳий қалб эгаси — қариликка тан бермай, эл-юрт иши учун бор кучини аямай келаётган олийжаноб инсонни 60 йиллик тўйи билан қизғин муборакбод этамиз. Эзгулик йўлида меҳнат қилиб, ҳорманг деймиз.

Б. ШАМСИЕВ.

Бозор шароитида хўжалик юритиш

ИЧКИ ИМКОНИЯТ БЕҚИЁС

Қогон районидаги «Пролетаробод» давлат бўрдоқичилик хўжалигининг директори Неъмат МАМАРИЗАЕВ ҳикоя қилади:

Ҳозир ҳар бир соҳага иқтисодий танқислик, унинг чигалликлари шу даражада чуқур кириб борганки, энди баландпарвоз, эҳтиросли гаплардан ҳоли бўлиб, изланмоқ лозим. Чунки давр талаби кескин ўзгарди. Иқтисодий тақчиллик туфайли беқарор нарх-наво юзага келди. Чорва мутахассиси ҳамда хўжалик раҳбари сифатида шу соҳага дахлдор бир қатор фикрлар кўнгилда турибди.

Чорвачилик — осон соҳа эмас. Гўшт етиштириш ўз-ўзидан бўлмайди, албатта. Бунинг машаққатини бўрдоқибоқарларимиз яхши билишади. Биз ишлаётган бўрдоқичилик хўжалиги вилоятда қўйларни боқиш ва гўшт етиштиришда ягона. Бунда асосан омилкорлик билан иш тутиш биринчи даражали бўлса, иккинчидан, бизнинг шароитимизда бирдан-бир қулайлик хўжалик ҳудудида темирйўл ўтганлигидир. Бунинг ўзига хос аҳамиятли томонлари бор. Жумладан, Ҳамдўстлик давлатлари ҳамда бошқа вилоятлардан шартнома асосида чорва озуқаси ва қурилиш материаллари келтириш анча ўнғай.

Бозор иқтисодиёти темир йўл ва транспорт соҳаларини ҳам четлаб ўтмади. Уларга тўланадиган харажатлар ошди. Бу харажатларнинг ошиши, албатта, чорвадан келадиган даромадни ҳўплаб юборади. Шу ўринда мана бу рақамлар фикримизни ойдинлаштиради. 1988 йилдагига нисбатан ҳозиргача шулханинг давлат баҳоси 800 мартага, кунжара 900 мартага, омихта емлар эса 1000 мартага ошди. Бу ҳолда чорвачилик қандай ривожланади? Чорва моли — емишсиз, озуқасиз ўсмайди.

Халқда қуруқ қошиқ оғиз йиртар, деган нақл бор. Бу фикрнинг илдизи чуқур. Агар 1992 йилнинг дастлабки ўн ойида 9,1 миллион сўм фойда кўрган бўлсак, давлатдан сотиб олинадиган озуқа баҳоси ошганлиги туфайли ноябрь-декабрь ойларида 7,5-8 миллион сўм зарар кўрилди. Сабаби, хўжаликда ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг ҳар бир килограммига ўртача 157 сўм харажат қилинди. Ҳолбуки, яқингача давлатга сотилган мол гўштининг баҳоси 94 сўм эди. Шу жиҳатдан ҳар килограмм маҳсулот умумий харажатининг 120 сўми озуқага сарфланган.

Агар мулоҳаза юритадиган бўлсак, 1993 йил бошидаги маҳсулот давлат харид нархи ошишидан олдин хўжалик ижарачиларга ҳар ойда ўртача 1 миллион 250 минг сўм атрофида иш ҳақи бериб келинди. Ойига 9 миллион сўм миқдорда шулха, кунжара ва омухта ем сотиб олинди. Ҳар ойда хўжалик харажатлари 10-12 миллион сўмга тўғри келади. Шунинг эвазига бир ойда 90 тонна гўшт етиштирилиб, унинг давлат харид баҳоси 9,0 миллион сўмни ташкил этди.

1988 йили шу хўжаликка раҳбар этиб тайинланганман. Ўша йили хўжаликда 13.000 бош қўй-эчки бор эди. Йилдан-йилга қўй қабул қилиш салмоғи тобора ошиб бормоқда. 1987 йилда гўштга топширилган ҳар қўйнинг ўртача тирик вазни 44,6 килограммга тўғри келган бўлса, 1992 йилнинг якунида бу кўрсаткич 49,2 килограммни ташкил этди. 1992 йили хўжалигимизга вилоят қоракўлчилик тармоқларидан режадаги 46.000 ўрнига 50.600 бош қўй қабул қилинди. Давлатга 2190 тонна гўшт сотдик.

Қўйлар вазн салмоғи ошиши эвазига гўштга топширилиши режалаштирилган 4600 бош қўй тежаб қолинди. Хўжалигимиз одатда ҳар йили вилоят хўжаликлари билан ўзаро шартнома тузади. Шу асосда йил давомида олинган фойданинг 60 фоизи мол топширган хўжаликларга берилади. Хўжаликлардан қабул қилинган қўйларнинг ичидан 9-11 минг боши сараланиб урчитилади. Улар 130-132 кунлик бўғозлик даврида сўйилиб, қоракўл тери олинади. Шундай қилиб ҳар қўй 1500 сўмлик қоракўл тери ва ўртача 4500 сўмлик атрофида гўшт беради. Хўжалигимизда асосан 2 та қўйчилик бригадаси бор. Тажрибали чорвадор Муҳсин Ражабов 12 йилдирки, 1-бригадага бош. Бу бригадада 16000 бош қўй боқилмоқда. 2-бригада бошлиғи Гулмамат Жўраевнинг қарамоғида 11 минг бош жонивор боқиляпти. Қишловни беталофат ўтказишга эришдик. Ўтган йил бошида 3600 тонна омихта ем, 7500 тонна шулха, 338 тонна широт жамғарилган эди. Ҳозирги кунда 1256 тонна дағал хашак майдаланиб қўйилган. Бу ишларни бажаришда Яҳё Қурбонов, Ражабали Ибрагимов, Ражаб Ражабов, Олим Жўраев сингари чорвадорларнинг, Ислом Туробов, Алик Алиев, Шабон Воҳидов каби техника жиловкорларининг хизмати катта.

Ҳозирги бозор иқтисодиётининг талабидан келиб чиққан ҳолда ҳар бир корхона ўзича мустақил иш юритиши лозим. Хўжалик мутахассислари ички имкониятларини ҳисобга олиб, шу йилдан бошлаб тажриба сифатида мавжуд молнинг 15 фоизини шу жойда сўйишни ташкил қиляпмиз. Бу усул кўп қулайлик ва яхши даромад беради. Келадиган фойдадан тикув цехлари қуриб, хотин-қизларни иш билан таъминлаймиз.

1993 йилда 50.000 бош қўйни бўрдоқига боқиб, 2.500 тонна гўшт етиштирамиз. Чорва озуқаси асосан ўзимиздан чиқади. 192 гектар ер ажратилган. Бу ишда Нормамат Тиллаев, Ғайбулла Мусофиров, Ражаб Ғуломов сингари бригадир ва ишчиларнинг хизмати катта. Мен хўжалик мисолида фикрлашиб, айрим ютуқ ва муаммолар хусусида тўхталдим холос. Ҳалол меҳнат ва касбга садоқат доимо ўз самарасини беради.

Суҳбатдош:
Васи НОСИРОВ.

СОЧИҚ ЦЕХИ

Қизилтепа район маҳаллий саноат корхонасида ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар турлари кўпайтирилади. Яқинда корхонада сочиқ тўқиладиган цех ҳам ишга туширилди. Бу ерда Нозима Ғайбуллаева, Навбаҳор Қодирова каби заҳматкашлар меҳнат қилиб, сифатли маҳсулот тайёрламоқдалар.

Ишбилармон Аҳтам Худойқулов жонкуярлигида ташкил этилган янги цех маҳсулотлари корхонага яхши даромад келтирмоқда.

Б. ЭГАМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ҚОРАКЎЛИ

Республикамиз қоракўлчилигида бу йилги тўл мавсуми қизғин давом этиб, якунланиш палласига қадам қўйилди. Бойчечакка беланган, ям-яшил қиру адирлар қўзиларга тўлаяпти. Бу юртимизда маъмурчилик, тўкинчилик нишонаси.

Қоракўл туб маънода мўъжиза. Бу мўъжиза совлиқнинг бағрида чирой топиб шаклланади. Шундагина нене умид-ташвишлар билан кутган меҳнатимиз натижаси кўз ўнгимизда намоён бўлади.

Республикамиз қоракўл терига бой. Дунё мамлакатларидаги қоракўл қўйининг 18 фоизи Ўзбекистонда жамланган. 1993 йилда мамлакатимиз бўйича 3.200.000 бош совлиқдан 3.300.000 бош қўзи олиш кўзда тутилмоқда. Бу борада Президентимиз И. А. Каримовнинг яйлов чорвачилиги (қоракўлчилик, қўйчилик, уюр йилқичилиги ва туячилиги) ходимларини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишнинг қўшимча тадбирлари тўғрисидаги фармони катта аҳамият касб этмоқда. Белгиланган режаларнинг бажарилишига қоракўлчиларимизнинг ҳалол ва ҳар қанча қадрлашга арзигулик меҳнати кафолат бўла олади.

Амалдаги йилда моддий бойлигимиз бўлган барча урғочи ва қисман қўчқорчаларни (2.000.000 бошини) урчитиш учун наслга қолдириш мўлжалланмоқда. Уларни авайлаб сақлаш, эҳтиёткорлик билан парвариш қилиш, нобудгарчиликнинг олдини олиш шу куннинг долзарб юмушларидан. Жойларда бу ишларни илғор чўпонларнинг бой тажрибаларига таянган ҳолда илм-фан ютуқлари ва талаблари асосида ташкил этмоғимиз жоиз. Мураккаб вазифани амалга оширишда соҳа мутасаддилари ва мутахассислари жонбозлик кўрсатишлари эса энг муҳими.

Тошкент Давлат аграр дорилфунуни ҳам бу тадбирни амалга оширишда четда қолмасдан бир ярим ойга учинчи босқич зоотехника куллиёти талабаларидан 80 нафарини мутахассислар — профессор Н. М. Матчонов бошчилигида республиканинг ихтисослашган қоракўлчилик хўжаликларига ёрдам бериш мақсадида жўнатди.

Бу йил 1.300.000 дона нафис қоракўл териси олиш режалаштирилган. Хом ашё тариқасида бу терилардан 130.000 квадрат метр кийим-кечак тикиш учун қимматбаҳо ярим тайёр маҳсулот ишлаб чиқилади. Қоракўл терининг қўшимча манбаи аҳоли қўлидаги терини келишилган нархда сотиб олишдир.

Қоракўлдан тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш, уни ички ва жаҳон бозорига етказиб бериш каби муҳим ишни Бухоро қоракўл заводи ва унинг асосида ташкил этилган қўшма ва кичик корхоналар амалга ошираётгани айни муддао. Буни тобора такомиллаштириш ва ривожлантирмоқ зарур.

Ўзбекистон мустақилликни қўлга киритгунча, туб аҳоли не-не машаққатлар билан етиштирган қоракўл териси собиқ Иттифоқ мўйнаси сифатида шуҳрат қозонганди. Совет қоракўли териси собиқ марказ йўриғи асосида Санкт-Петербург жаҳон мўйна бозорида, халқаро аукционда олтин баҳосида сотиларди. Ундан кўрилган беҳисоб бойлик асосан марказ ихтиёрида қоларди. Хўжаликларнинг ҳалол даромадлари тўлалигича ўзларига қайтмаган.

Тарих саҳифаларидан маълумки, Бухоро, Хива ва Қўқон хонликлари буюк Ипак йўли орқали қоракўл билан ўзлари савдо-сотиқ қилишган. Бу хом ашё бошқа давлатлар билан алоқа воситасини бажарган. Мол алмаштириш ва тижорат ишларини ривожлантиришда муомалада турган. Истиқлол туфайли бу ишлар энди ўз ихтиёримизга қайтди. Илгари Ўзбекистон қоракўли марказ орқали 30 давлатнинг етакчи фирмаларидан келган 700 дан ортиқ вакиллари олдида намойиш этилган ва сотилган. Шулар қаторида Олмония, Англия, Амриқо, Канада, Фарангистон, Италия, Норвегия, Дания, Швеция каби ривожланган мамлакатлар борким, улар билан қоракўлимиз туфайли савдо алоқаларини кенгайтириш фурсати етди.

Теридан тикилган кийимларга бўлган талабни ўрганиш ва эҳтиёжни олдиндан кўра билиш республика иқтисодиётига кўп наф келтиради. Бу борада ўзгарувчан модага етиб юргувчи Оврупо мамлакатларида сур қоракўли ва қоракўлчасидан тайёрланган кийим-кечакка ўхшликни эслаб ўтиш кифоя. Кавказолди ва Шимолий Кавказ ҳудудларида, Россиянинг совуқ ўлкаларида қоракўл маҳсулотларининг савдоси чаққон. Буни инобатга олган ҳолда, Ўзбекистоннинг миллий тижорат дўконларини очиш ва фойдали савдони йўлга қўйиш борасида жиддий ўйлаб кўриш керак.

Истеъмолчиларнинг эҳтиёжини қондириш мақсадида, республика пойтахти Тошкентда ҳам мўйна ва ранг-баранг қоракўл тери маҳсулотлари билан савдо қилувчи махсус давлат дўконини очиш лозим. Ярмарка ва аукционлар ўтказиш олдидан Ўзбекистон қоракўлини кенг маънода жаҳонга овоза қилиш ва яқиндан танитиш мақсадга мувофиқ. Бунинг учун рангли ва манзарали изоҳли альбомлар зарурий тилларда чоп этилса, яхши самара беради.

Ўзбек хотин-қизларининг эгнида жилваланувчи қоракўл либосларини кўриш орзусидамиз. Турли фасондаги чиройли телпакларни рангли ойномаларда тез-тез намойиш этиб туриш керак. Халқаро ташқи ва ички бозордан катта фойда олиш омилларидан бири ва муҳими тери маҳсулотларининг сифати юқори бўлишлигидадир. Навлари ва типлари хилланиб сотишга қўйилган мол харидоргир бўлади, ўз эгасини тез топади.

Қоракўл терисининг сифатини таъмин этишнинг шартларидан бири, қўзиларни технологик талабга биноан тўғри ва муҳлатида сўйишдир. Терини нуқсонсиз танадан шилиб олиш, гўшт-ёғ қолдиқларидан тозалаш, текис ҳолатда тузлаш, қуритиш ва тозалаш муҳим аҳамиятга эга. Бу юмушларни авваллари бажариб юрган доимий ва тажрибали кишиларга топширган яхши. Товаршунос мутахассис мураккаб технологик жараённинг тўғри бажарилишини мунтазам назорат қилмоғи ва вақтида зарур ёрдам кўрсатмоғи даркор.

Қоракўлчиликда қўзилатиш мавсумини муваффақиятли ўтказиш қўй сурувларининг тезкорлик билан кўпайишини таъмин этади ва олий нав тери етиштиришга ҳам пухта замин қўяди.

Абдусаттор АМИРОВ,
Тошкент Давлат аграр дорилфунуни доценти, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди.

КОРХОНА ҚАД РОСТЛАМОҚДА

Наманган вилоятининг Чуст районида карбид заводи қурилиши қизғин тус олди. Уни вилоят таъмирлаш-қурилиш тресги ҳамда вилоят электр тармоқлари корхонаси барпо этмоқда.

Карбид етишмаётгани сабабли иншоотлар қурилиши тўхтаб қолмоқда, коммунал хизмат ишида узилишлар бўлмоқда. Янги завод ана шу аҳволдан чиқишга ёрдам беради. Уни кузнинг бошларида ишга тушириш режалаштирилган. Завод йилига минг тонна карбид тайёрлаб беради. Бу эса вилоят эҳтиёжи учун етарлидир, бошқа харидорларга сотишга ҳам қолади.

КАСАБА УЮШМАЛАРИ ВА ИЖТИМОИЙ МУҲОФАЗА

Бозор иқтисодиётига ўтмай туриб халқ хўжалигини изга солиш мумкин эмас. Бозор иқтисодиёти келтириб чиқарган муаммолар эса аҳоли турмуши даражасига ўз таъсирини кўрсатмоқда. Аммо халқимиз яхши кунлар умиди билан яшаб, меҳнат қилмоқда. Республикамизда Президент И. Каримов бошчилигида хайрли ишлар, эзгу ташаббуслар амалга оширилмоқда. Яқинда ўз ишини якунлаган Республика Олий Кенгашининг ўн иккинчи сессиясида ҳам ижтимоий-иқтисодий, маънавий-маърифий ҳаётимизга оид халқчил ва ҳаётбахш қонунлар қабул қилинди ва баъзи қонунларимизга замон талаблари асосида ўзгартишлар киритилди. Айниқса Президентимизнинг ҳозирги вазият тўғрисидаги сермазмун нутқи барчада ката таассурот қолдирди. Юртбошининг, халқ ҳамма нарсага, барча қийинчиликларга чидаши мумкин, аммо адолатсизликка чидай олмайди, деган сўзлари бугун ҳар биримиз учун ҳаракат дастури бўлиши керак.

Вилоят касаба уюшмалари фаоллари ҳам мустақиллигимизни мустаҳкамлашдек улуғ ва машаққатли йўлда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, турли усуллар билан меҳнаткаш инсон елкасидаги юкни енгиллатиш, айниқса аҳолининг ночор табақаларини қўллаб-қувватлаш, савобли ишларни кенг ёйиш тадбирларини изчил амалга оширмоқдалар.

Шу мақсадда Тошкент вилояти касаба уюшмалари кенгаши вилоят ҳокими билан аҳолини ижтимоий ҳимоялаш юзасидан Битим тузди.

Меҳнаткашларнинг бугунги турмуш шароити, узоққа мўлжалланган орзу-ўйлари, армонлари, талаб-истаклари, уларни қийнаётган муаммоларни чуқур ўрганиш талаб қилинади. Яхши ният билан бошлаган ишимиз қоғозда қолиб кетмаслиги учун етти ўлчаб бир кесишга тўғри келди.

Очиғини айтганда, бозор иқтисодиётининг кескин, жадал, оғир, мураккаб шароитида айрим жойларда адолатсизликлар ҳам юз бераяпти. Ҳозир қатор жойларда коммунал, маиший хизмат, умумий овқатланиш корхоналарини хусусийлаштириш жараёни ўтмоқда. Шундай ҳоллар ҳам юз бераяптики, қандайдир эгри йўллар билан, енг ичида бозори чаққон, марказда жойлашган, яхши ускуналашган корхоналар якка пулдорларнинг қўлига ўтиб кетмоқда. Шу ерда кўп йиллардан бери ишлаётган оддий хизматчилар, қўли гул усталар, ҳунармандлар четга суриб чиқарилмоқда. Бу эса ўз навбатида шундоқ ҳам қийин аҳволда яшаётган оилаларни қашшоқланишига сабаб бўлади. Бир сўз билан айтганда, кўпчилик манфаатининг камситилишига олиб келади.

Биз имзолаган битимда корхоналар ва муассасалар, турли тоифадаги ташкилотлар маблағлари ҳисобидан нафақадорлар, меҳнат фахрийлари, кўп болали оилалар, ёлғиз оналарнинг нафақаларига қўшимча белгилаш ва кам таъминланган пенсионерлар, ногиронлар, кексайиб қолган ёлғиз фуқароларга имтиёзли ёки бепул овқатланишни ташкил этиш масалалари ҳам ўз аксини топган. Яна унда қариялар, болалар уйлари, интернатлар, байналмилалчи-жангчилар соғлиғини тиклаш марказларини озиқ-овқат маҳсулотлари, кийим-кечаклар ва ускуналар билан таъминлаб бориш ҳам кўзда тутилган. Бундан ташқари бу йил касаба уюшмалари кенгаши ижтимоий-таъминот маблағидан 34 мингдан ортиқ ишчи-хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларини санаторий, дам олиш уйлари ва пансионатларда, шу жумладан 220 га яқин байналмилалчи—жангчи ҳамда Чернобиль фожиаси иштирокчиларининг соғлиғини тиклаш учун қарийб 200 миллион сўм ажратди.

Фарзандларимиз ва уларнинг соғлиқлари, келажаги ҳақида ғамхўрлик қилиш ҳар бир ватанпарвар кишининг муқаддас бурчидир. Болаларимиз истиқболини ўйламаслик она-Юртимиз равнақини унутиш билан баробардир. Кейинги вақтларда болаларни соғломлаштириш оромгоҳларини корхона ва ташкилотлар томонидан сотиб юбориш, ёки ижарага бериш ҳоллари кўзга ташланмоқда.

Баъзи жойларда болалар клублари, маданият уйлари ва саройлари пулли хизмат муассасаларига айлантириб юборилаётир. Бунда фарзандларимиз маънавий бойликлардан бебаҳра қоладилар. Шу боис юқоридаги битимда бундан кейин меҳнат жамоаси ва касаба уюшмалари органлари рухсатисиз болаларни соғломлаштириш оромгоҳлари, болалар-ўсмирлар спорт мактаблари, клублари, маданият уйлари ва саройларини бошқалар ихтиёрига бериш ёхуд улар фаолиятини ўзгартиришга йўл қўйиш қатъиян маън этилди. Вилоят касаба уюшмалари кенгаши ёзги соғломлаштириш оромгоҳларида 30 минг нафардан ортиқ ўғил-қизнинг мириқиб дам олишлари, соғликларини тиклашлари учун 92 миллион сўм маблағ ажратди.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, вилоят касаба уюшмаларининг саъй-ҳаракати билан вилоят ҳудудидаги корхоналар ва ташкилотларга қарашли болаларни соғломлаштириш оромгоҳлари ер солиғидан озод қилинди.

Шунингдек касаба уюшмаларининг талабига биноан ёзги соғломлаштириш оромгоҳлари учун олинадиган озиқ-овқатлар, жиҳозлар учун савдо устама ҳақи ўн фоизга қисқартирилди.

Вилоят ҳокимияти билан битим тузиш жараёнида яна бир қатор имтиёзларга йўл очилди. Ҳокимият етим болалар учун соғломлаштириш оромгоҳларига йўлланма қийматининг бир қисмини ўз зиммасига олди.

Битимда студентларни ижтимоий ҳимоялаш масаласига ҳам алоҳида эътибор берилган. Маълумки, кейинги вақтларда йўлкира ҳақи ошиб кетди, бу эса кам таъминланган оилаларнинг моддий аҳволида қийинчилик туғдираяпти. Вилоятимиз ҳудудидан Тошкентга қатнаб ўқийдиган студентлар, ўқувчилар учун «Инқилиб хиёбони—Улуғбек», «Горький метроси — Улуғбек», «Горький метроси — СоюзНИХИ» қатнов автобусларида юриш учун имтиёзли ойлик чипталар берилади. Вилоятдаги олий ўқув юртларида ҳокимнинг еттита имтиёзли стипендияси таъсис этилди.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялашнинг ҳаракат дастури бўлган ушбу ҳужжатда шундай жумлалар бор: «Ўзбекистон Республикаси давлат корхоналарида ишлаб чиқарилган товарларнинг кооператив ва тижорат дўконлари орқали сотилишига йўл қўйилмасин ва улар назорат остига олинсин». Бозор иқтисодиёти янги муаммоларни ўртага ташлаётган, пулнинг қадрсизланиши авж олаётган бир пайтда бу масаланинг кўтарилиши бизнингча, муҳим ва долзарбдир. Чунки ишбилармонлик ниқоби остида меҳнаткаш халқнинг сўнгги луқмасини ҳам алдаб олаётган айрим тижоратчилар билан ҳисоб-китоб қилиш вақти келди. Жамоа шартномаларини белгилашда ҳам мазмунан катта ўзгаришлар содир бўлмоқда. Тўғри, илгарилари ҳам жамоа шартномалари тузиларди. Лекин унда корхона ёки ташкилот раҳбарининг хоҳиши ва маъмурият манфаати асос қилиб олинарди. Энди эса меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилувчи касаба уюшмалари бошчилигида маъмурият олдига ишчи-хизматчилар томонидан қаттиқ талаблар қўйилмоқда.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, собиқ Иттифоқдаги республикалар алоҳида мустақил мамлакатларга айланди, илгариги қонунлар бугуннинг талабларига жавоб бермай қўйди. Бошқачароқ қилиб айтиладиган бўлса, корхона, ташкилот, муассасалардаги моддий-маънавий шароит уларни ижро этишга йўл қўймаяпти. Бир хўжаликда амалга оширилган ишни иккинчи хўжаликда қилиб бўлмайди. Шунинг учун бу ўринда корхона, ташкилотдаги жамоа шартномаси ишчи-хизматчиларнинг ижтимоий ҳаётида муҳим ўринни эгалламоқда. Жамоа шартномаси қабул қилиниб, икки томонлама имзо чекилдими, у бир йил учун бажарилиши лозим бўлган қонуний ҳужжатга айланади.

Бозор иқтисодиёти давридаги жамоа шартномаларининг ўзига хос хусусияти икки томоннинг, яъни иш берувчи ва ишни бажарувчилар ҳаракатида ижтимоий кескинликнинг олдини олиш ва тинчлик-осойишталикни таъминлашдир. Юзага келаётган вазият раҳбардан тортиб оддий меҳнаткашгача тадбиркору ишбилармонликни, келажак истиқболни кўзлаб ҳаракат қилишни, мураккаб муаммоларни билимдонлик билан ҳал этишни, ишда жаҳон тажрибаларидан ижодкорлик билан фойдаланишни талаб этмоқда. Энди биз илгаригидек номига тузиладиган бир қолипдаги шартномалардан воз кечиб, дадиллик билан олдинга қараб қадам ташлашимиз даркор. Шу важдан яна айрим мулоҳазаларни ҳам айтиб ўтмоқчиман. Кейинги вақтларда жамоа акционерлик жамғармаларини тузиш тажриба қилинаяпти. Бунда маблағлар акция сифатида ишловчилар ўртасида уларнинг меҳнат ҳиссалари ва стажларига қараб тақсимланади. Меҳнат жамоаси аъзолари акцияга эга бўлгач умумфойдадан улуш олиш ҳуқуқига эга бўладилар. Бунда корхона ҳам, ходим ҳам манфаатдор бўлиб, ишлаб чиқариш юксалади ва ижодий муҳит ҳукм суради. Жамоа акционерлик жамғармаси янги иш жойларини яратишга хизмат қилади. Бу усул биринчидан, меҳнаткашнинг моддий аҳволини яхшиласа, иккинчидан, ишлаб чиқаришда юқори самарадорликка, миқдор ва сифат ўзгаришларига олиб келади, учинчидан, аҳолини иш билан таъминлашда янги имкониятларни очади. Бу борада вилоятимизда қатор тадбирларни амалиётга тадбиқ этаяпмиз.

Иқтисодиёти ривожланган баъзи мамлакатларда аҳолини иш билан таъминлаш борасида олиб борилаётган тадбирлардан бири ходимларни олдинроқ пенсияга узатиш. Ишлаб чиқариш технологияси жадал суръат билан ўзгараётган корхоналарда шундай усулдан фойдаланилади. Ёш хизматчи янгиликни тезроқ ўзлаштиради ва қисқа муддатда янги шароитга кўникма ҳосил қилади. Гарчанд бир гуруҳ кишиларни пенсияга узатиб зарар кўрилгудек бўлса ҳам, эришилган самара туфайли кейинроқ зиёдаси билан қайтади.

Францияда жамоа шартномаси тузилганда ёш болали оилаларга турли имтиёзлар яратишга алоҳида эътибор берилади. Чунончи, уч ёшгача фарзанди бўлган ходимларга, кам таъминланган оилаларга ҳар ой қўшимча ҳақ тўланади. Бу албатта умуминсоний қадриятларга киради. Худди шундай тадбирлар вилоят юк ташиш концерни ва бошқа қатор корхоналарда қўлланмоқда.

Бугун жаҳон касаба уюшмаларининг илғор тажрибалари вилоятимизда ҳам фойдаланилмоқда. Яъни биз фақат маҳаллий тажрибалар билан чегараланмай давраии кенгроқ олишга ҳаракат қилмоқдамиз. Ҳаётда исботланган илғор тажрибаларни амалиётга қўллаган ҳолда қўшни юртлар, мустақил ҳамдўстлик мамлакатлари илғор тажрибаларини тадбиқ этишга интилмоқдамиз. Касаба уюшмаларининг асосий вазифаси аҳолини ижтимоий ҳимоялаш экан бу йўлда изчил изланаверамиз, бутун билимимиз, кучимизни сарфлаймиз.

Дилбар ЖАҲОНГИРОВА,
Тошкент вилояти касаба уюшмалари кенгашининг раиси.

ҲОСИЛНИ САҚЛАШ ЧОРАЛАРИ

Жорий йилда баҳорнинг серёмғир бўлиши бегона ўтларнинг тез ривожланиши ва қишлоқ хўжалик зараркунандаларининг кўпайишига олиб келди. Бу жараён бултургига нисбатан эртароқ бошланди. Апрель ойининг иккинчи ярмида ўртача ҳарорат кечаси 8—13, кундузи эса 25—30 даражагача кўтарилди. Ҳозир экинларнинг ривожланиш даври бошланди. Беда 30—55 сантиметр ўсиб, жойларда унинг биринчи ўримига киришилди. Маккажўхори ҳамда чигит экиш ниҳоясига етказилди. Ғалла, яйловлардаги бегона ўтлар ниҳоятда баравж ривожланаяпти.

Шу билан бирга ҳозирги пайт қишлоқ хўжалик зараркунандалари экинларга зарар етказадиган палла. Республикамиз хўжаликларидаги бедапояларда беда барг филчаси кенг тарқалган. Бу зараркунанданинг асосан 3 ва ундан катта ёшдаги қуртлари экинларга зарар келтирмоқда. Жанубий вилоятларда эса беда филчасининг ғумбакка айланиши кузатилди.

Беда филчаси қуртларининг биринчи навбатда агротехник чора-тадбирлари ўтказилмаган пайкалларга, беш-олти йиллик бегона ўтлар босган майдонларга зарар келтириши кузатилмоқда. Бундай аҳвол Когон, Бешариқ, Риштон, Олтиариқ, Пахтакор, Жиззах, Урганч, Поп, Задарё, Уйчи, Ўрта Чирчиқ районларидаги айрим хўжаликларда юз бериб, унинг зарар келтириш миқёси 20—50 фоизни ташкил этмоқда. Ҳар бир зарарланган поя да қуртнинг зичлиги бир-икки донадан иборат. Шимолий вилоятларда май ойининг биринчи ўн кунлигида беда филчасининг ривожланиши тўхтайди.

Зараркунандалардан яна бири кузги тунламдир. Ҳозир унинг ғумбакка кетиши 60 фоизни ташкил қилди. Сурхондарё, Фарғона, Бухоро, Қашқадарё, Наманган ва Андижон вилоятларида кузги тунламнинг капалаги учиб чиққанлиги аниқланди. Бир дона феромон тутқичга бир кеча-кундузда 1—3 дона кузги тунлам капалаги тушди. Ғумбакларнинг ҳар бир квадрат метрдаги зичлиги ўртача 0,2—0,8 донани ташкил этди. Сурхондарё, Қашқадарё вилоятларида карам ва помидор экинларида зараркунанданинг қуртлари чиққанлиги, бир квадрат метрдаги зичлиги 0,1—0,2 дона эканлиги аниқланди.

Бегона ўтлар, сабзавотлар ва мевали дарахтларда акация ширасининг ривожланиши кузатилди. Бегона ўтларда унинг зарарланиши 7—28 фоиз, ҳар бир зарарланган баргда эса 1—10 донага тўғри келди. Сабзавот экинларида эса 5—8 фоиз бўлиб, ҳар бир зарарланган ўсимликда 1—15 донадан иборат. Данакли мевали дарахтларнинг эса шира билан юқори даражада зарарланиши кузатилмоқда. Апрель ойининг охирида бўлиб ўтган ёғингарчилик бу ҳашаротларнинг барча экинларда ривожланишига сабаб бўлди.

Ўргимчак кананинг бегона ўтларни зарарлаши 3—20 фоизга етди. Унинг 1 квадрат метр майдондаги зичлиги 1—15 донадан иборат. Ёғингарчиликнинг кўп бўлиши зараркунанданинг ривожланишига салбий таъсир этди. Лекин шунга қарамасдан унинг катта майдонларда ривожланиши ва тарқалиши кутилмоқда.

Зараркунандалардан яна бири трипснинг бегона ўт, пиёз ва саримсоқда ривожланиши кузатилмоқда. Айни пайтда унинг ўсимликларни зарарлаши ўртача 2—14 фоиз, ҳар зарарланган ўсимликда эса 1—5 дона трипс ҳисобга олинди.

Жорий йилги зараркунанда ва касалликларнинг ривожланиши, тарқалиши тўғрисидаги маълумотларда таъкидланганидек Сурхондарё, Қашқадарё, Тошкент, Жиззах вилоятларида ва Қорақалпоғистон Республикасида чигирткаларнинг юқори зичликда қишдан талофатсиз чиққанлиги сабабли улар 10 апрелдан бошлаб ўзларининг кўзачаларидан чиқиб, яйловлардаги ўтларга зарар етказа бошлади. Ҳозир марокаш чигирткаларининг асосий қисми икки-уч ёшдадир. Ғузор, Деҳқонобод, Нишон районлари яйловларида 1 метр квадрат майдонга 200—5000 дона чигиртка тўғри келди. Тошкент вилоятидаги Бўзай

Мутахассис минбари

ва Келес массивида 1 квадрат метр майдонда 100—2000 дона, Бойсун, Олтинсой, Музрабод, Жарқўрғон районларида 50—500 дона чигиртка мавжуд.

Кузатишларга кўра чигирткалар тўдасининг узунлиги 700—800 метр, эни эса 200 метргача етади. Бошқа вилоятларда эса унинг 1 квадрат метрдаги миқдори 4—6 донани ташкил қилди. Яқинда уларнинг яйловлардаги ўтларга ҳам зарар келтириши кутилаяпти. Ҳозир бунга қарши кимёвий ишлов бериш ишлари сусайтирилмай, зараркунандалар вақтида қириб ташланмаса жуда кўп яйловдаги ўтларга, ғалла, пахта ва бошқа экинларга зиён етиши мумкин. Май ойи давомида марокаш чигирткасининг зарарлаш майдони кўпаяди. Кўзачалардан чиқаётган прус ва Қорақалпоғистондаги Осиё чигирткасининг зарар келтириши кутилаяпти. Шу боис уларга қарши ўз вақтида курашиш лозим.

Май ойидан бошлаб мевали дарахтларнинг асосий зараркунандаларидан олма қурти, калифорния қалқон дориси, ўргимчаккана, касалликлардан эса данакли мевали дарахтларда клястероспориоз, уруғлик дарахтлар ва узумзорларда ун шудрингнинг зарар келтириши кутилмоқда. Ҳозир олма қуртининг ғумбакка айланиши давом этмоқда. Сурхондарё, Бухоро, Қашқадарё, Фарғона, Андижон, Наманган, Тошкент ва Жиззах вилоятларида унинг капалаги учиб чиққанлиги ва тухум қўяётганлиги кузатилди. Битта ферамон тутқичга бир кеча-кундузда 2—15 дона капалак тушиб, 1 метр дарахт танасида ғумбакнинг сони 1—4 донани ташкил этди. Олма қурти билан зарарланиш 20—40 фоизга бормоқда. Май ойи давомида ҳамма вилоятларда олма қуртининг биринчи авлоди капалагининг учиши, тухум қўйиб, қурти зарар келтириши кутилаяпти. Шу билан бирга бошқа зараркунандалар билан зарарланиш аниқланди. Масалан, бўёқранг қалқон дори 1—40, ёлғончи қалқон дори 5—10, ғилофли куя 8—30, қон бити 2—12, мева канаси 3—9 фоизни, касалликлардан ун шудринг 8 фоизни, данакли мева дарахтларда клястероспориоз эса 7 фоизни ташкил этди. Айни пайтда боғларнинг зарарланиши асосан Сурхондарё, Наманган, Андижон, Фарғона, Самарқанд, Тошкент вилоятлари хўжаликларида кузатилди.

Узум барги ўровчиси зараркунандасининг капалаги учиб чиққанлиги аниқланди. Бир дона феромон тутқичга бир кеча-кундузда 5—6 дона капалик тушди. Вилоятлар иссиқхоналари текшириб кўрилганда шу нарса маълум бўлдики, помидор, бодринг экинларининг оққанот билан зарарланиши 10—36 фоизни ташкил қилди. Ҳар бир зарарланган баргда 5—400 дона оқ қанот борлиги маълум бўлди. Бухоро, Жиззах вилоятлари бу ҳашаротлар билан кучли зарарланган ҳисобланади. Тошкент, Фарғона вилоятлари ўсимликларни ҳимоя қилиш станцияларининг берган маълумотларига қараганда ўтган йили картошка экилган майдонлардан колорада қўнғизи чиқиб тухум қўйгани аниқланди. Унинг 1 квадрат метрдаги зичлиги 0,5—4 донадан иборат.

Юқоридаги зараркунандалар қишлоқ хўжалигига зарар келтирмаслиги учун улар билан кенг миқёсда кураш чора-тадбирларини амалга ошириш зарур. Биринчидан, пахта ва бошқа экинларга уларнинг зарар етказмаслигини олдини олиш учун ҳар бир хўжаликда назоратчилар тайинланиб, кузатув ишларини олиб бориш керак. Ҳар ўн кунликда уларнинг ривожланиши ва қарши курашиш чоралари тўғрисидаги маълумотнома барча хўжаликларга етказилиши керак. Кузги тунлам, кўсак қурти, олма қурти капалакларининг оммавий учишидан олдин феромон тутқичларини илиб қўйиш лозим. Иккинчидан, биолабораторияларда чиқарилаётган фойдали ҳашаротларни ўз вақтида сифатли ва аниқ тарқатишни ташкил этиш зарур. Беда филчасининг келгуси йил қишловига қолишини олдини олиш мақсадида бедани вақтида ўриш керак. Уруғликка қолдирилган майдонларга эса мавжуд кимёвий дорилар билан ишлов бериш лозим.

Шунингдек, бошқа зарарли ҳашарот ва касалликларга қарши ўз вақтида кураш чора-тадбирларини белгилаш керак. Бу ҳақдаги маълумотномани район ва вилоят ўсимликларни ҳимоя қилиш станцияларидан олиш мумкин. Ана шунда қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларидан мўлжалдаги ҳосилни олиш мумкин.

П. РАСУЛЗОДА,
Республика ўсимликларни ҳимоя қилиш станциясининг бошлиғи.

М. ҚОСИМОВ,
станция бўлим мудири.

Шофиркон туманидаги Шофиркон гилам тўқиш фабрикаси жамоаси маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кун сайин оширмоқда. Бу ишда илғор тўқувчи Мукаррам Қиличеванинг хизмати алоҳида эътиборга лойиқ.

СУРАТДА: Мукаррам Қиличева.

К. КАРИМОВ олган сурат.

ДАРОМАД МАНБАИ

Жумҳурият Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш чоралари тўғрисида»ги қарорида зарар кўриб ишлаётган давлат хўжаликларини хўжалик юритишнинг бошқа шаклларига ўтказиш кўзда тутилган. Ўзбекистон мева-сабзавот ва виночилик концернининг ташкил этилиши ихтисослашган хўжаликлар фаолиятини яхшилади. Боғ ва токзорлар парваришига алоҳида эътибор берила бошлади.

— Тўғрисини айтганда, давлат хўжаликлари ўзини оқламаётир, — дейди Қуйи Чирчиқ туманидаги «Огонёк» хўжалиги раҳбари З. Раҳматуллаев. — Қарз кўпа йиб кетди. Натижада аҳолининг турмуш даражаси пасайди. Хўжалигимиз иш юритишнинг бошқа шаклларига ўта бошлагач, аҳвол ўзгарди, ижара усули деҳқонларнинг манфаатдорлигини оширди. Хўжалигимиз асосан мева ва узумчиликкка ихтисослашган. Минг гектар боғнинг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 18 тоннадан мева, 700 гектар узумзорнинг ҳар гектаридан 10 тоннадан ҳосил олинмоқда. Ўтган йили даромад 100 миллион сўмдан ортди. Деҳқон хонадонларига ичимлик сув ва «зангори олов» келди. Мактаб, боғча ва бошқа маданий-маиший бинолар қурилди.

П. НИШОНОВ,
ЎзА мухбири.

ЧИНОЗ ТОЛАСИ БЕЛЬГИЯГА

Ботир корхона дарвозасидан кириб, ўзи бош бўлган бригада ишчилари томон қадам босган эди, корхона директори Абдураҳим Муқимовга дуч келди.

— Табриклаймиз, Ботир! Йилнинг ўтган даври якунларини кўриб чиқдик. Сиз бош бўлган бригада илғор деб топилди, — деди директор.

Ботирнинг чеҳраси ёришди. У цехга кирганда ишчилар бир маромда меҳнат қилишарди. Уларнинг ҳаракатини бироз кузатиб, кўнгли янада тўлди. Тушлик пайтида ишчиларнинг чеҳраларига разм солди. Ҳаммаси тетик, кайфияти чоғ. Ишчилар тўпланиб бўлишгач, бригадир Б. Эрматов гап бошлади.

— Ўтган даврда ишимиз чакки бўлмабди, 800 тонна тола ишлаб чиқариб, мусобақа ғолиби бўлдик. Бригадамиз шарафига байроқ кўтарилди ва 5 минг сўм пул мукофоти қўлимизда.

Ишчилар хурсанд бўлишди.

Дарҳақиқат, Тошкент вилоятининг Чиноз пахта тозалаш корхонасида ўзаро меҳнат баҳси ибратли йўлга қўйилган. Беллашувга ҳар ойда якун чиқарилиб, илғорлар моддий ва маънавий рағбатлантирилмоқда. Шу боис корхонада кейинги йилларда режалар муддатидан илгари уддаланмоқда. Корхонанинг аҳил жамоаси 1992 йилда ҳам барча турлар бўйича режаларни ошириб бажарганди. Чунончи ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича 273 миллион 525 минг сўм режа белгиланган эди. Ҳақиқатда эса 307 миллион 578 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Ёки режа 112,4 фоизни ташкил этди.

Ишлаб чиқарилган маҳсулотлар шартнома бўйича белгиланган мамлакатларга ўз вақтида жўнатилмоқда. Шу пайтгача Венгрияга 450 тонна ёки 9 вагон 1 навли тола жўнатилган ҳамда шунча миқдордаги иккинчи навли тола ҳам буюртмачиларга юборилди.

Бельгияга эса 250 тонна тола юборилиши кўзда тутилганди. Бунинг учун барча имкониятлар ишга солинди. Натижада бельгияликлар ҳам Чиноз толасини ишлатиш шарафига муяссар бўлдилар.

Корхонада турли миллат вакиллари иноқ меҳнат қилишади.

— Аҳиллик, ҳамжиҳатлик бор жойда, барака бўлади, — дейди корхона директори А. Муқимов. — Жамоамиз ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштириб, мавжуд техника воситаларидан оқилона фойдаланаётганликлари сабабли режаларни доимо ортиғи билан уддаламоқда. 1993 йилнинг ўтган даврида ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш режаси 88 миллион 200 минг сўм қилиб адо этилди. Бу режадагидан 10 миллион 150 минг сўм кўпдир.

Бу ерда ёрдамчи хўжалик мавжуд. У йил сайин кенгайиб бормоқда. Ҳозир бу ерда 100 бошга яқин қорамол ва 600 бошдан ортиқ қўй боқиляпти. Ҳар ойда бир марта ишчиларга арзон нархда гўшт, ҳар куни эса бепул сут тарқатилади. Моддий ёрдам кўрсатишнинг яна кўпгина бошқа усулларидан ҳам фойдаланиляпти. Тунги навбатда ишлаётганларга бепул овқат бериляпти.

Корхона ишчи-хизматчиларри бўш вақтларини кўнгилли ўтказадилар. Сирдарё бўсағасида дам олиш уйи мавжуд бўлиб, бу ер ишчи-хизматчиларнинг таътил кунларида гавжумлашиб кетади.

Т. ЭРХЎЖАЕВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ «ҲОЖАТБАРОР» ТАРҒИБОТ-ТИЖОРАТ ХИЗМАТИ

МУЛОҚОТ УЧУН ТЕЛ: 33-44-43, 32-54-44, 32-56-34, 32-56-25

БУЮРТМАЛАРИНГИЗ ТЕЗДА АДО ЭТИЛАДИ

ХЎЖАЛИК, КОРХОНА, ТАШКИЛОТ РАҲБАРЛАРИ, ТАДБИРКОРЛАР, БАРЧА ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

ТОШКЕНТДАГИ «РИЧИЗ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТИЖОРАТ ФИРМАСИ МУҲРЛАР ВА ТУРЛИ КАТТА-КИЧИКЛИКДАГИ ШТАМПЛАРНИ ТАЙЁРЛАБ БЕРИШ ЮЗАСИДАН БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ (ТАЙЁРЛАШ МУДДАТИ 1—3 КУН ИЧИДА).

Фирма корхона, ташкилот ва хўжаликларнинг бланкаларини, ташрифнома (визит карточкаси)-ни қисқа муддатларда, аъло сифатли қилиб тайёрлаб бериш юзасидан ҳам буюртмалар олади.

Шунингдек, «Ричиз» фирмаси Тошкентдаги омборхонадан Хитойда апельсиндан тайёрланган «ОРАНЖ» чанқовбосди ичимлигини, аёллар ёзги пойафзалларини, эркаклар ва аёллар кийимларини

сотади

Ҳисоб-китоб харидор учун мақбул бўлган усулда амалга оширилади.

Фирманинг манзилгоҳи: 700097, Тошкент шаҳри, Халқлар дўстлиги кўчаси, 28-уй, 64-хона.

Қўшимча маълумотлар учун телефон: (3-712) 76-89-45.

ҚУЙИДАГИ ЖИҲОЗЛАР, ҚУРИЛИШ АШЁЛАРИ ВА БУЮМЛАР

сотилади

— 270 куб метр сиғимли АОГВ сув иситиш қозони;
— турли қурилиш михлари;
— икки камерали «Донбасс» музлатгичи;
— Жазоирда ишлаб чиқарилган совутиш ва иситиш имкониятига эга бўлган кондиционер;
— электр тешгичлар (электродреллар);
— маиший ванналар;
— диаметри 114 миллиметр бўлган пўлат қувурлар;
— диаметри 110 миллиметр бўлган чўян қувурлар;
— ТДМ-500 типидаги пайвандлаш аппаратлари;
— кислород баллонлари;
— металл шчитлар (узунлиги, эни ва баландлиги —2,5 метр x 3,75 метр x 1,5 метр).

Тошкентдаги 34-74-59 рақамли телефонга қўнғироқ қилсангиз қўшимча маълумотларни олишингиз мумкин.

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

ТАЖРИБА ЯХШИ НАТИЖА БЕРДИ

Гулистон туманидаги тўртта хўжаликнинг пахтакорлари уруғликни саралайдиган қурилмага яхши баҳо бердилар. Уни Сирдарё давлат дорилфунуни олимлари ясашган. Агрегат бир соатда 2,5 тонна уруғлик чигитни саралай олади.

Қурилмада икки кишигина ишлайди. Агрегатни ҳар қандай текис жойга ўрнатиш мумкин. Вилоятдаги бошқа пахтакор хўжаликлардан ҳам саралаш агрегатига буюртма тушди.

ТАЛАБ АСОСИДА

Бухоро ихтисослашган тажриба заводининг жамоаси ўтмас матоҳ бўлиб қолган маҳсулот — омихта ем сақланадиган катта бункерлар ишлаб чиқаришдан воз кечди. Бу ерда ғўзапоя юладиган икки хил агрегат ишлаб чиқариш йўлга қўйилдики, бу маҳсулотга Ўзбекистонда ҳам, Марказий Осиёдаги бошқа мамлакатларда ҳам талаб катта.

Бу машиналарни завод мутахассислари республикадаги бир неча конструкторлик бюролари билан ҳамкорликда ясадилар. Улардан далаларни ғўзапоядан ва бошқа бир йиллик экинлар поясидан тозалашда фойдаланилади. Бухоро машинасозлари бу йил буюртмачиларга элликта агрегат етказиб берадилар.

(ЎзА).

ҚОНУН ОЛДИДА БАРЧА БАРОБАР

МАХСУС САҲИФА

Маълумки, юрт бошига тушган қийин шароитдан нопок кимсалар доимо усталик билан фойдаланишган. Бойлик орттириш, ўз фаровонлигини таъминлаш учун ҳеч нарсадан қайтмаган. Масалага шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, ҳозир жойларда қонунбузарликларга қарши кескин, пухта ўйланган тадбирлар асосида маҳорат ва билимдонлик билан мунтазам кураш олиб бориш керак. Хўш, жиноятчиликнинг олдини олиш, уни таг-томири билан тугатишга даъват этилган милиция ходимлари бу борада қандай иш олиб боряптилар?

Жиззах вилоятининг Ғаллаорол тумани ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция полковниги Я. Темиров билан суҳбатимиз шу масала хусусида бўлди.

БЕФАРҚ ОДАМ—ҚОНУНБУЗАР ҲОМИЙСИ

— Айримлар қонунбузишларни «йўлини топиб» босди-босди қилиб юборса бўлади, деб ҳисоблашади. Ана шулар жиноятчиликнинг болалашига сабаб бўлмайдими!

—Гапингизда жон бор. Қонун ҳимоячисининг ўзи қонунни бузса, бундан ёмони йўқ. Очиқ эътироф этиш керакки, милиция ходимлари орасида ҳам эл осойишталигини ўйлаш ўрнига ўз жиғилдонини тўлдирадиганлар оз бўлса-да учраб туради. Бирники ўнга, ўнники туманга, деганларидек булар охир-оқибатда одамлар орасида маъмурий органларга нисбатан ишончсизликни келтириб чиқариши мумкин.

Шунинг учун қонун ҳимоячиси аввало қонун бўйича иш тутадиган, ҳар қандай шароитда ҳам виждонига хилоф иш қилмайдиган ҳалол, пок одам бўлиши керак. У қонун кучи ва унинг адолатли ижросининг чинакам фидойисига айланиши шарт. Биз шуни назарда тутиб, туманимиз милицияси сафларини билимли, маҳоратли, жисмонан бақувват, сиёсий етук, энг асосийси покиза инсонлар эгаллашини бош вазифамиздан бири, деб қараймиз.

Бу борада кўп йиллар мобайнида аниқ мақсадни кўзлаб олиб борган ишимиз ҳозирги кунда бирмунча самаралар беряпти. Туманимизда шароит бирмунча мураккаб. Сабаби Ғаллаорол Жиззах вилоятидаги энг тўнғич район ҳисобланади. Бу ерда 107 минг киши истиқомат қилади. Улар 23 миллат ва элатга мансубдир.

Катта Ўзбек тракти, Ўрта Осиё темир йўлининг йирик тармоғи туман ҳудудидан ўтади. Ана шу йўналишлар бўйлаб кунига минглаб одамлар қатнайди. Шундай шароитда одамларнинг осойишта яшашларини таъминлаш катта куч-ғайрат талаб қилади.

Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан бошланган уюшган жиноятчиликка қарши кескин курашда ҳар бир ходим икки-уч ҳисса ғайрат билан ишлаши, ишлаганда ҳам маҳорати, билими, тажрибасидан кенг фойдаланиб, ҳаракат қилиши лозим. Кўпчилик милиция ходимлари буни яхши тушунган ҳолда ўз бурчларини виждонан адо этишмоқда. 1992 йилда содир этилган 399 та жиноятнинг 93,9 фоизи очилди. Ўлдириш, босқинчилик, фирибгарлик, авария натижасида одамларнинг ҳалок бўлиши кескин камайди.

Уюшган жиноятчиликни тугатиш бўйича таъсирчан чоралар кўрганимиз натижасини берди. Ўтган йили 33 та жиноий гуруҳ қўлга олинди. Шулардан бири бир неча йиллар мобайнида катта миқдордаги давлат мулкини талон-торож қилган Неъмат Аҳмедов бошчилигидаги гуруҳдир. Бу жиноятчилардан катта миқдорда пул, ҳар хил моллар, гиёҳванд моддалар, ўқ отар қуроллар тортиб олинди. Гуруҳ бошлиғи ва унинг ўн уч гумаштаси суд олдида жавоб бермоқда. Улар содир этган қирққа яқин жиноят рўйхатга олинган.

— Янгибой Темирович! Мутахассис сифатида жиноятчилар орасида ўсмирлар борлигининг сабаби нимада деб ўйлайсиз!

— Инсон қандай шароитда ўсса, яшаса фикрлаши, хатти-ҳаракати шунга яраша бўлади. Бола онги оила, боғча, мактаб, кўча-куйдаги муҳит таъсирида шаклланади. Кўпинча мактаб ўқитувчилари ўз вазифаларини билим беришдангина иборат деб биладилар. Ўқувчи ўқишдан кейин нима билан шуғулланяпти, бўш вақтини қандай ўтказаяпти. Булар билан ишлари бўлмайди.

Аммо на ота-она, на ўқитувчилар унга тузукроқ аҳамият беришмайди. Ота пулни, кийим-бошни қаердан олдинг. Нега уйга келсанг келиб, келмасанг, келмайсан, демайди. Муаллим эса ўқувчисининг оилавий аҳволини билса-да, бирдан чўнтагида жарақ-жарақ пуллар қаердан келиб қолди экан, деб ўйламайди. Натижада ўзини батамом эркин, назоратсиз ҳис қилган ўсмир каттароқ жиноятларга қўл уради.

Масалан, Давлат Маматқобилов, Акбар Сайдазов, Қаҳрамон Тошмуродовлар тумандаги 54-ўрта мактабнинг ўқувчилари. Ўн етти ёшга бормаган бу ўсмирлар фуқароларнинг чорва молларини ўғирлашни ўзига касб қилиб олишган. Улар 18 февраль куни кечаси К. Маркс номли давлат хўжалигида яшовчи Оқбўтаевнинг қўйини ўғирлашди. Чўнтакларига мўмай пул тушганини кўрган ҳамтовоқлар эртасига шу хонадонга яна келиб яна бир қўй ва иккита қўзини ўмаришди. 12 апрелда К. Маркс совхоз фермасидан новвосни гумдон қилишади.

Туман ички ишлар бўлими ходимлари элнинг ҳалол меҳнат билан топган мол-мулкига кўз олайтираётган текинтомоқларни қўлга олишди. Мол ўғрилари қилмишларига яраша жазоландилар.

Бизга эл тинчлигини сақлашдек шарафли вазифа топширилган. Билдирилган юксак ишончни оқлаш учун ходимларимиз кеча-ю кундуз тиним билишмаяпти. Ҳаракатларимиз зое кетмаяпти. Шу йилнинг ўтган уч ойи мобайнида туман ички ишлар бўлими томонидан 85 та жиноят рўйхатга олинди. Милициянинг ўз вақтида кўрган чора-тадбирлари туфайли уларнинг 84 таси очилди. Босқинчилик, давлат мулкини ўғирлаш, вояга етмаганлар томонидан қилинган жиноятлар ўтган йил шу даврига нисбатан камайди.

— Милициянинг саъй ҳаракати туфайли жиноятчилик бирмунча камайган. Аммо ҳали хотиржам бўлишга эрта.

— Жуда тўғри. Орамизда битта ҳуқуқбузар қолганда ҳам халқимиз тинч, осойишта яшолмайди. Лекин, очиғи фақат милициянинг кучи билан мақсадга эришиб бўлмайди. Қолаверса, ички ишлар органларида ҳанузгача малакали мутахассислар, замонавий техника воситалари, зарур асбоб-ускуналар етишмайди.

Энг асосийси биз халққа, кенг жамоатчиликка таяняпмиз. Аҳоли ўртасида кенг тушунтириш ишлари олиб боряпмиз. Хўжаликлар, маҳаллалар, фаоллар, жамоат ташкилотлари бу ишда бизга кўмак бермоқдалар.

Ҳеч ким жиноятчи бўлиб туғилмайди. Шунинг учун болалар тарбиясига, қўни-қўшниларимиз, қариндош-уруғларимизнинг ножўя юриш-туришларига бефарқ бўлмайлик. Қўлингиздан келганча тартиббузарларни инсоф, диёнатга чақиришга ҳаракат қилинг. Имкони бўлмаса, бизга хабар беринг. Биргалашиб ҳаракат қилсак, албатта мақсадга эришамиз. Жиноятчининг пайини қирқиб, ҳалол меҳнат билан топган нонимизни бемалол еб, осойишта турмуш кечирамиз.

Суҳбатдош:
Каримжон РИХСИЕВ.

Ўзбекистон Республикаси ИИВ хабарлари

ҚОРОВУЛ—ЭГРИҚЎЛ

«Ўртаосиёхимсаноатқурилиш» Тошкент шаҳар базасининг қоровули С. Болтабоев ўз касбидан «зерикди». Қўриқлайвериш жонига тегди шекилли, «ўғри» ролини амалда бажариб, тўғрироғи ижро этиб кўрмоқчи бўлди. У омбордан умумий баҳоси 301000 сўмлик молни ўғирлаб кетаётганида қўлга тушди.

РЕЖА БАРБОД БЎЛДИ

Қашқадарё вилояти Нишон районидаги «Ойдин» матлубот жамиятига қарашли 18-сон магазин мудири Я. Алиқулов умумий баҳоси 67000 сўмлик 11260 метр дока ҳамда 1209 метр читни очиқ савдодан яшириб қўйгани аниқланди. Бунинг эвазига 594480 сўм «соф» фойда кўриш режаси эса барбод бўлди. Магазиндаги моллар қайта рўйхатдан ўтказилмоқда.

МУДИРНИНГ ҚИНҒИР ИШИ

Самарқанд шаҳар «Вторчермет» ёнилғи мойлаш материаллари бирлашмаси омбор мудири У. Раҳимов 900 литр бензинни фуқароларга 100 минг сўмга пуллаб, пулни ўз ҳисобига ўзлаштирди.

Текшириш ишлари олиб борилмоқда.

ПИЧОҚ ЯРАСИ

Навоий вилояти Томди районидаги касалхонага Оққудуқ давлат хўжалигида яшовчи Ж. Тасмуродов пичоқ билан кўкрагидан яраланган ҳолда келтирилди. Олиб борилган тезкор қидирув ва текширув ишлари натижасида уни пичоқлаган киши шу хўжаликда яшовчи Е. Абдукаримов бўлиб чиқди.

Терговни ички ишлар ходимлари олиб боришмоқда.

Ш. РЎЗИЕВ.

СЎҚМОҚ ҲАМ ИШ БЕРМАДИ

Хорижда мўмай пул ишлаб келишни орзу қилган бир гуруҳ «сайёҳ»лар сафарлари Андижон вилоятининг Пахтаобод туманида тугашини хаёлга келтирмаган чоғи. Улар Хитойга олиб борадиган катта йўл қолиб, нега кимсасиз сўқмоқни танлади экан? Шоввозлар 25 миллион сўмлик тақчил молни божхона ходимларини четлаб олиб чиқиб кетамиз, деган хомхаёлга борган бўлса керак.

Ўзбекистон Республикаси давлат божхона қўмитаси Андижон вилоят бошқармаси ташкил этган «пана» йўлларни назорат қилиш гуруҳи бунинг олдини олди. Акс ҳолда юз минг метрга яқин гулли чит ва бўз, анчагина нодир металл, «КаМАЗ» автомашинасига керакли эҳтиёт қисм—мингта ёнилғи пуркагич, эркак ва аёлларнинг беш юзтадан кўпроқ пальто ва ёмғирпўшлари бири ўнга пулланган бўлар эди. «Сайёҳ»ларнинг юклари орасида болалар кийим-кечаги ва пойафзаллари, 23 дона мис самовар, ҳаттоки бўёғи қуримаган «Минск» мотоциклию «Урал» велосипеди ҳам топилди.

Қизиғи шундаки, йигирма икки кишилик гуруҳ ҳужжатни Қирғизистоннинг Ўш шаҳрида расмийлаштирган. Керакли буюмларни эса Андижон вилоятидан юклаган. Улар шу вилоят корхоналарининг тамғаси урилган молларни «Қирғизистондан олган эдик» деб ишонтиришга ҳам уриниб кўрдилар.

«Сайёҳ»ларнинг моллари мусодара қилинди, тергов ишлари бошланди.

СЕРГАГУ ҲУШЁР

Андижон-Марҳамат шох кўчалари кесишган чорраҳадаги ойнаванд бинода ёзув машинкасининг чақиллаши эшитилиб турибди. Бурчакдаги электр плитада чойнак шақиллаб қайнамоқда. Абдуманноб Маматқулов машинкага энгашганича иш билан банд. Бирдан телефон жиринглади. Зудлик билан дастани қулоғига тутади. Шаҳар ички ишлар бўлимининг навбатчилар хонасидан қўнғироқ қилишаётганди. Кислород кўча, 8-уйда яшовчи Димитрий Измайлов исмли болани номаълум машина уриб кетганди. Уни оғир ҳолатда касалхонанинг суяк синиқлари бўлимига келтиришиб ётқизишгани, ҳайдовчи эса қочиб қолгани ҳақида хабар қилишди.

Асака шаҳар автомобиль назорати бўлими бошлиғи, милиция подполковниги Абдуманноб Маматқулов вақт бой берилса, жиноятчи яширинишга улгуриши мумкин деб ўйларди.

Тезкор гуруҳ тузилди. Унга йўл патруль хизматининг катта инспектори Таваккал Тешабоев, суриштирув инспектори Раҳмонжон Қўлдошевлар бириктилди.

Зудлик билан суриштирув ишлари бошлаб юборилди. Гуруҳ аъзолари Димитрийнинг хонадонида бўлиб, боланинг ота-оналари билан мулоқотда бўлдилар. Қўни-қўшнилар, гувоҳлар билан учрашдилар. Тафтиш жараёнида машинанинг яшил рангда эканлиги, бошловчи давлат рақами 9 эканлиги маълум бўлди. Аммо яшил рангли енгил машиналар озмунчами? Устига-устак давлат рақами 9 билан бошланадиганлари ҳар бир автокорхонада бор.

Бўлим бошлиғи тавсияси билан йигитларнинг бири вилоят давлат автомобиль назорати бўлинмасидаги енгил ва юк машиналари рўйхатини кўздан кечиргани жўнаб кетди. Бошқаси шаҳар ва районлардаги автокорхоналарга оқшом пайтида йўл варақаси билан гараждан чиққан ҳайдовчиларни аниқлагани йўл олди. Ўша куни Абдуманноб ўнлаб хонадонларда, автокорхона, гараж, устахоналарда бўлиб, енгил ва юк машиналарнинг техник ҳолати, ранги, давлат рақами, ҳужжатларининг расмийлаштирилишини ўрганди.

Кўпдан қуён қочиб қутулмас. Саккиз соат деганда жиноятчи топилди. У Асакадаги «Наврўз» кичик корхонасининг эгаси, давлат рақами 91—80 АНЛ енгил машинасининг ҳайдовчиси Баҳодир Мирзакаримов экан. У бўлинма хонасида бошини ердан кўтаролмай ўтирарди.

Абдуманноб Маматқулов билан узоқ суҳбатлашдик. Бўлимда 5 нафар киши бўлиб, уларнинг 3 нафари йўлларда автомашиналарнинг техник ҳолатини назорат қилишга жалб этилган. Посбонлар ўз постларида кечаю-кундуз сергак, ҳушёр туриптилар. Бўлинма йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилишнинг янги тартибини сергаклик билан назорат қилмоқда. Январь, февралда 300 га яқин қоидабузар ушланиб жазоланди. Масалан, Москвич-412 автомашинанинг ҳайдовчиси Мурод Мадаминов ўзига тегишли Д 74—15 АН рақамли машинанинг давлат номерини ўзбошимчалик билан ўзгартиргани учун 7500 сўм жарима тўлашга мажбур бўлди.

Беором посбонлар сидқидилдан ишлаяптилар.

С. РЎЗИМАТОВ.

Ўн беш йилдирки, Рўзиқул Тошқулов Давлат автомобиль назорати бўлимида хизмат қилмоқда. Уни Нишон районидагина эмас, вилоятда ҳам яхши танишади. Р. Тошқулов соқчилик қилаётган «Нишон» назорат пости республикамизни қўшни Туркманистон билан боғлайдиган серқатнов йўллардан ҳисобланади. Шунинг учун ҳам бу ер ўта ҳушёр, синчковликни тақозо этади.

СУРАТДА: Р. Тошқулов навбатдаги назорат пайтида.

Ш. СУЛТОН олган сурат.

ТЕКИНТОМОҚ—ТЕШИБ ЧИҚАР

Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг жиноятчиликка қарши кескин кураш борасидаги саъй-ҳаракатлари туфайли мустақил Ўзбекистонда истиқомат қилаётган халқимиз осойишталиги таъминланмоқда.

— Бизда 149,5 мингдан ортиқ аҳоли истиқомат қилади, — дейди Каттақўрғон тумани халқ судьяси Дўстмурод Султонов. — Эл тинчлигини севқлаш, самарали ишлаб, бемалол яшашларини таъминлаш— муқаддас бурчимиз. Содир этилган жиноят ва қонунбузарликларнинг бирортаси ҳам жазосиз қолмаслиги керак.

22 ёшли, тоғни урса талқон қиладиган Александр Ермоленко билан тумандаги «Ленин йўли» жамоа хўжалигининг Кўчка қишлоғида истиқомат қилаётган Ёрмамат Раҳматовлар ўзаро тил бириктириб шу қишлоқда яшовчи Нурмамат Турсуновнинг уйидаги мотоциклини ўғирлаганлар.

Судда гувоҳларнинг аниқ кўргазмаси асосида жиноят тасдиғини топди. Ўғрилар қилмишларига яраша жазоларини олдилар. Уларнинг ҳар бири 7 йилдан озодликдан маҳрум этилди.

Кейинги пайтларда озиқ-овқат маҳулотлари, айниқса чорвачилик маҳсулотлари нархи қимматлашганлиги туфайли фуқароларнинг боқиб турган молларини ўғирлаш кўпайди. Деҳқон бир куними га яраб қолар деган умидда мол боқади. Лекин айрим қўли эгрилар уларга кўз олайтирадилар.

Яқинда туман халқ суди мажлисида Искандар Қосимовнинг жиноий иши кўриб чиқилди. Маълум бўлишича, у Иштихон туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг Мопар қишлоғида яшовчи А. Абдураимовнинг сигирини ўғирлаб, уни Каттақўрғон бозорига олиб кетаётганда ушланган. Судда И. Қосимов қилмишига тўла иқрор бўлди. Сигир эгаси А. Абдураимовга етказилган моддий зарар жиноятчидан ундириб берилди. Ўғри эса қилмишига яраша жазосини олди.

Кимки ҳалол меҳнат қилса, обрў-эътибор топади. Қинғир йўл билан мўмай пул топиш илинжида юрганлар эса жазосиз қолмайди. Текин томоқ — тешиб чиқади.

С. ШАВКАТОВ.

ТАДБИРКОРЛИК НИҚОБИ ОСТИДА...

Ҳукуматимиз халқ фаровонлигини ўйлаб тадбиркорларга кенг имконият яратиб бермоқда. Ундан фойдаланиб, астойдил меҳнат қилаётган ишбилармонлар оз эмас. Бироқ айрим ширкат, кичик ва хусусий корхоналар мавжуд қонун ва талабларга риоя қилмай чайқовчилик билан шуғулланмоқда. Ҳисоботларда даромадни яшириш, солиқ тўлашдан бўйин товлаш, бюджетга тўловни ўз вақтида ўтказмаслик ҳоллари учрамоқда.

Қашқадарё вилоят ҳокимлиги фаолият кўрсатаётган ҳамда янги ташкил этилаётган ширкат, кичик ва хусусий корхоналар ҳамда уюшмалар, ҳиссадорлик жамиятларининг низомларини яна бир бор кўриб чиқиш, уларнинг ишига баҳо бериш мақсадида ташкил этган махсус комиссия ана шу масалаларни ўрганди.

Текширишдан маълум бўлдики, аксарият корхоналарда ҳисоб-китоб талаб даражасида юритилмайди, даромадларнинг бир қисми яшириб қолинади, солиқ тўланмайди. Масалан, Шаҳрисабздаги «Синабоғ» кичик корхонасининг низомида халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш ва аҳолига турли хизмат кўрсатиш назарда тутилган. Лекин, корхона рўйхатга олинган кундан ҳозирга қадар банкда жорий ҳисобини очмаган, туман солиқ инспекциясига ва статистика бўлимига бирон марта ҳисобот топширмаган. Туман маҳаллий бюджетига ҳам бирон сўм ўтказмаган.

Шаҳрисабз туманидаги бир қанча хўжаликларда ўтказилган текширишлар шуни кўрсатдики, «Синабоғ» кичик корхонасининг бошлиғи Амир Темур номидаги ва «Ленинград» жамоа хўжаликларига кўп миқдорда ёнилғи-мойлаш материалларини ҳеч қандай ҳужжатсиз нақд пулга сотиб, кассага кирим қилмай ўзлаштириб юборган. Тумандаги «Бытовик» ширкати фаолиятида ҳам бундай ҳол кўп бўлган. Ёки Нишон туманидаги «Меҳнат» кичик корхонасини олиб кўрайлик. У тумандаги 32-совхоздан ҳар тоннаси 130 минг сўмдан жами 13,3 миллион сўмлик 102,2 тонна пахта толаси олиб, уни бошқа молга алмаштириш баҳонасида Молдовага, ўн биринчи совхоздан олган толани эса Тайванга жўнатган, бироқ ҳозирга қадар хўжаликларга қарзини тўламаган. Яна бир мисол. Китоб шаҳридаги «Темур» хусусий тижорат маркази асосан давлат савдо ташкилотлари сотувга чиқарган молларга 15 фоиз устама қўйиб сотиш эвазига фойда орттирган.

Комиссиянинг маълум қилишича, буларнинг ҳаммаси текширувларнинг дастлабки натижаси, холос. Ҳозирги иқтисодий қийинчилик, баъзи маҳсулотлар тақчиллигидан фойдаланиб, тадбиркорлик ниқоби остида чайқовчилик ва фирибгарлик билан шуғулланаётганларнинг таноби тезроқ тортиб қўйилса, яхши бўлар эди.

А. ТАЙПАТОВ,
ЎзА мухбири.

ХАТ БОСИЛМАДИ, АММО ЧОРА КЎРИЛДИ

АДОЛАТ ҚАРОР ТОПУР

Таҳририятга шикоят келди. Оқдарё туманидаги «Партия XXIV съезди» кўчаси, 24-уйда истиқомат қилувчи М. Нарзуллаева шундай ёзади: **«Бизнинг жигули машинамиз бор эди. 1990 йили Тошкент шаҳридан К. Шарипов деган киши шериклари билан келиб уни сотиб олмоқчи бўлди. Турмуш ўртоғимни алдаб-сулдаб пулни кам бериб кетди. Бунинг устига уйдан 20 грамм келадиган олтин узукни ҳам ўғирлаган.**

Биз воқеани баён қилиб, бир неча маротаба ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига мурожаат қилдик. Фойдаси бўлмади. Туман ички ишлар бўлими терговчиси А. Равшанов эса масалани пухта ўрганмай ишни босди-босди қилиб юборди.

Ҳурматли таҳририят! Биз машинани йиллар мобайнида ҳалол меҳнат билан топган пулимизга олганмиз. Бизларни сарсонликдан қутқариб, ҳақ жойига қарор топишига ёрдам берсангиз».

* * *

Таҳририятга Ўзбекистон Ички ишлар вазирлигининг тергов бошқармасидан қуйидаги жавоб келди:

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги тергов бошқармаси томонидан фуқаро М. Нарзуллаеванинг аризаси жиноят иши ҳужжатларини ўрганиш йўли билан кўриб чиқилди.

Оқдарё тумани ички ишлар бўлимининг бош терговчиси А. Равшановнинг ушбу жиноят ишини ётқизиш ҳақидаги қарори Ўзбекистон Республикаси прокуратураси томонидан бекор қилинди. Жиноят иши қўшимча тергов ўтказиш учун Самарқанд вилоят ички ишлар бўлими тергов бошқармасига юборилди.

Мазкур жиноят иши вазирлик тергов бошқармаси раҳбарияти томонидан назоратга олинди ва Самарқанд вилоят ички ишлар бошқармаси раҳбариятига айбдор шахсларга нисбатан чора кўриш вазифаси юклатилди.

Қ. Н. БУРХОНОВ,
Ўзбекистон Ички ишлар вазирлиги тергов бошқармаси бошлиғи.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ, (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР. Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000096. Буюртма Г—223. 31890 нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 20.30.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6.